

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederland-sch belang“.

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
 INLICHTINGDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD“
 HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie“, en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
 Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Venduhuis „DIE HAGHE“

SCHEVENINGSCHÉ VEER 21 - TELEFOON 6153 - DEN HAAG

Dagelijks gelegenheid tot inbreng van goederen ter publieke veiling. Men betaalt 4 pCt van de opbrengst der verkochte goederen. De Directie: H. KRUK.

INHOUD: Bede om Hulp. — Veiling Atelier M. Kramer. — De Gouverneur van Curaçao. — Stemmen uit de Eur. Pers in Ned.-Indië. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van Vreemde Koloniën en Verre Landen. — Oost- en West-Ind. Lit.-Overzicht. — Meded.

dien avond te versieren. Het resultaat van de bemoeiingen van den heer Kramer was prachtig. Ruim f 1400 brachten de versierde omslagen voor de geësterde Javanen op.

Gepensionneerd als resident van Benkoelen, ging hij in Holland geenszins een *otium cum dignitate* genieten, doch zette hij zijn ethnografische en taal-studien voort, op welk gebied hij menige belangrijke bijdrage leverde; lid van de Adat-commissie, archivaris van het Zuid-Sumatra-Instituut, bestuurslid van Moederland en Koloniën, wist hij toch nog tijd te vinden om te ijveren voor de Missie en de Katholieke gemeenschap in onze Koloniën. Mede hielp hij oprichten de Haagsche Afdeling van de Indische Missie-vereeniging en de Vereeniging van Oost- en West-Indische Katholieken in Nederland, in welke afdeling en vereeniging hij bestuursfuncties bekleedt. Hij is dus der Missie genegen, meer dan de doorsnee-Katholiek, die zijn geldoffertje brengt en het verder daarbij laat; hij geeft daarenboven zijn daadwerkelijken steun, zooals hij reeds deed als controleur van Manna, ten behoeve van de Missie van Tandjong-Sakti.

BEDE OM HULP.

Het Internaat der Buitenzorgsche Kartinischool.

Indien niet spoedig financiële hulp opdaagt, zal het internaat van de Buitenzorgsche Kartinischool moeten worden opgeheven. Dat zou nog te meer te betreuren zijn, daar deze hulp slechts tijdelijk noodig is.

De opheffing van deze nuttige instelling zou inderdaad een ramp zijn. Om dit te verhoeden, zullen allen, die liefde voelen voor het Indische volk, zeker gaarne medewerken.

Het bestuur opent daarom hierbij een inschrijving voor dit doel, in de hoop op talrijke bijdragen, welke gaarne door het Secretariaat der Vereeniging „Oost en West“, Heulstraat 17, Den Haag, zullen worden in ontvangst genomen en verzonden.

In de overtuiging, dat vele giften zullen binnen komen, heeft het Bestuur al dadelijk f 100.— aan het bestuur van de Kartinischool te Buitenzorg overgemaakt.

De ingekomen gelden zullen in het „Koloniaal Weekblad“ worden verantwoord.

Verantwoording der ontvangen gelden:

Van een onbekende te 's-Gravenhage ..... f 10.—
 Mevr. D. Kleyn, Santpoort ..... „ 30.—
 f 40.—

De Secretaris,
 E. F. GROOSS.

Veiling Atelier M. Kramer.

Op Dinsdag 4 Maart a.s. zal in „Pulchri Studio“ verkocht worden het atelier van wijlen den kunst-schilder en etsen M. Kramer. (Kijkdagen Zaterdag, Zondag en Maandag t.v.)

Behalve vele stukken van den overledene vermeldt de catalogus werken o.a. van Akkeringa, Bauer, Haverman, Hoytema, Kever, J. en M. Maris, Mesdag, Neuhuis, Suze Robertson, W. Roelofs, Schäfer, Sluiter, Tholen, v. d. Weele, Weiland en Charles van Wijk.

De aankondiging in het „Koloniaal Weekblad“ van de veiling van dit atelier, dat het eenige kapitaal is dat Kramer zijne vrouw naliet, heeft een bijzondere reden.

Nadat door de afdeling 's-Gravenhage van „Oost en West“ besloten was ten bate van de slachtoffers van den watersnood in Ned.-Indië (1916) een Indische kunstavond te organiseren, bood de heer Kramer zich aan om de Nederlandsche schilders te zoeken eenige omslagen van de programma's voor

De Gouverneur van Curaçao.

Nadat onder bovenstaanden titel in „De Maasbode“ van 13 dezer eenige waardeerende beschouwingen gewijd zijn aan de afgetreden Gouverneur Mr. Nuyens, in dankbare herinnering aan hetgeen deze, tijdens zijn 6-jarig bewind, voor Curaçao gedaan heeft, moge thans voor de Curaçaoërs en hen, die in onze West belang stellen, eenige bijzonderheden volgen omtrent den nieuwen Gouverneur, den heer O. L. Helfrich.

Na zijn studie te eLiden voor den Indischen dienst beëindigd te hebben, ging de heer Helfrich in 1881 op 20-jarigen leeftijd naar Indië, waar hij alle rangen bij het Binnenlandsch Bestuur doorliep. Zijn sporen als bestuursambtenaar verdiende hij bijzonderlijk in Djambi, welk gewest, gelijk nog in 1916 is gebleken, een buitengewoon bestuursbeleid vereischt en de bijzondere zorg der Indische Regeering voortdurend behoeft.

In het „Koloniaal Tijdschrift“ van 1916 schreef Tertius in zijn *Djambi-Commentaren*, Hoofdstuk III, „De vestiging van ons gezag“, het volgende:

„De invloed van het Bestuur op den gang van zaken bij de militaire actie in Djambi bevorderde zeer een wenschelijk verloop daarvan en met name een geleidelijke pacificatie van het land. Voor den duur der actie belastte de resident van Palembang, waaronder Djambi toen nog ressorteerde, den hem ter beschikking gestelden controleur O. L. Helfrich, met de politieke leiding in Boven-Djambi. In December 1901 werd hem de betrekking opgedragen van waarnemend, later tijdelijk Assistent-Resident, politiek agent te Djambi, functiën tot dusver door een controleur B. B. waargenomen. Dezen zelfden ambtenaar, die de geheele onderwerping van het land medegemaakt en de invoering van ons rechtstreeksch gezag plaatselijk nagenoeg geheel geleid had, benoemde de Regeering in 1906 terecht daar tot hoofd van Gewestelijk Bestuur, den eersten resident van Djambi, welke betrekking hij omstreeks twee jaren later nederlegde, het gewest in rust en gepacificeerd aan zijn vervanger overdragend, gepacificeerd grootendeels ook door zijn beleid en zijne verstandige maatregelen.“

Dat de Regeering zijn verdiensten wist te waardeeren, toonde zij door hem bij keuze tot resident te bevorderen en hem het ridderkruis van den Nederlandschen Leeuw en het officierskruis van de Oranje-Nassau-orde te verleenen, terwijl volgens geruchten in 1916 ernstig overwogen moet zijn hem met bijzondere opdracht naar Ned.-Indië te zenden, in verband met de jongste Djambi-onlusten.

Zijn bestuurstaal was ook in Hollandsche Regeeringskringen zoo bekend, dat hij in 1913 aangezocht werd voor het Inspecteur-Generaalschap van Armenië.

Meenen wij de Katholieke Missie en Katholiek Curaçao bijzonder te kunnen gelukwenschen met hun nieuwen Gouverneur, niet minder kunnen wij dat ook het overige deel der bevolking doen, daar hij als bestuursambtenaar steeds het algemeen belang wist te stellen boven het bijzonder en streng rechtvaardig, zoo voor zichzelf als voor anderen, elk het zijne pleegt te gevan.

Mr. W. J. BRANTJES VAN RIJN.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Openbare bestuursconferentie.

Het is, dunkt ons, een gelukkig verschijnsel, dat ook in Indië meer en meer de deuren worden opengezet en de openbare zaak in het openbaar behandeld wordt.

Een nieuwigheid is de op 6 en 7 November l.l. te Fort de Kock gehouden openbare bestuursconferentie onder leiding van resident Le Febvre.

De oproepingsbrief voor die vergadering meldde, dat het de bedoeling was, dat de conferentie bijgewoond zou worden door alle assistent-residenten, controleurs en zelfstandige gezaghebbers en aspirant-controleurs, voor zooveel deze laatste categorie van ambtenaren aangaat, alleen zij, die in de nabijheid van Fort de Kock geplaatst zijn. Ook de Hollandsch sprekende demangs en assistent-demangs voor zoover ze geacht konden worden een dergelijke vergadering te kunnen volgen, werden in de gelegenheid gesteld naar Fort de Kock te gaan.

- De agenda vermeldde de volgende punten:
1. Nieuwe gemeentecoördinatie (St.bl. 1918 No. 671).
  2. Heeren- en gemeentediensten.
  3. Wang negari.
  4. Belastingen.
  5. Maatregelen in verband met den veertsenijkundigen dienst.
  6. Erfpacht.
  7. Credietwezen.
  8. Reorganisatie van het districts- en onder-districtsbestuur en hun positieverbetering.
  9. Wat verder ter tafel zal worden gebracht.
- Daartoe konden onderwerpen behooren, die door

CORN. VAN DER SLUIJS

BINNENHUISARCHITECTUUR, MEUBELS, STOFFEN, ENZ.

ALLEEN NOORDEINDE 162A.

TEL. 4782.

DEN HAAG.

de opgeroepen ter bespreking werden ingezonden.

De *Sum. Bode* meldt, dat op de vergadering aanwezig waren: de ass.-resident ter beschikking, 7 ass.-residenten, 8 controleurs, 1 gezaghebber, 4 andere ambtenaren en zeer weinig publiek, w.o. slechts 2 ambtenaren.

In de openingstoespraak zeide de resident o.a., dat het plan tot de openbare bijeenkomst reeds lang bestond, doch wachte op de 18 maand geleden door hem voorgestelde nieuwe negari-ordonnantie.

Over het bezoek van den heer Lieftrinck zei hij: Onrust is er niet op gevolgd; mag het bestuur een weinig moeilijker geworden zijn, de aanraking tusschen bestuur en bevolking is er door verbeterd; en de bevolking heeft geleerd van zich af te bijten en zich niet allerlei onwettige dingen te laten welgevallen. Dat de Regeering zich voor een ethisch en humaan bestuur heeft uitgesproken, achtte de resident een verheugend feit.

Het bezoek van Regeeringspersonen, Volksraadsleden en volksleiders kon voor de Westkust slechts aangenaam zijn. Naar aanleiding van het bezoek van Abdoel Moeis legde hij er echter den nadruk op, dat, al moge het noodig zijn de Inlanders wakker te schudden, men hun geen al te sterke dranken moet voorzetten, want dan kon het hoofd dier pas ontwaakten wel eens op hol slaan.

Een opwekking voor de bevolking tot aaneensluiting is dringend noodig.

Daarop volgde een verheerlijking van de revolutie. „De banier in Rusland opgeheven, wordt, naar verluid der berichten over andere rijken, verder gedragen.” Aaneensluiting is noodig om sterk te zijn tegenover de concurrentie van het grootkapitaal. Vereniging, coöperatie en aaneensluiting is ook voor de Inlandsche bevolking gewenscht.

Ten slotte sprak de Resident den wensch uit, dat de Regeering ruim de beurs zou openen voor het onderwijs ter Westkust.

Steenen en pannen bakken.

De *Pr. Bode* meldt, dat de heer *Wellen*, deskundige voor de steen- en pannenbakkerij, reeds circa een half jaar te Bandoeng vertoef tot het nemen van verschillende proeven.

In den omtrek van Bandoeng is uitstekende klei te vinden voor het vervaardigen van velerlei steenen artikelen. Een jaar of drie geleden bouwde de hr. *Wellen* op aandringen van den toenmaligen majoor der genie *De Bruyn* een oven op het erf van een verbannen Atjeher, een der voornaamste leveranciers van dakpannen voor de genie.

Thans heeft die oven voor andere doeleinden geëindigd. De genie had kannebuizen noodig, welke tot voor den oorlog uit Europa betrokken werden.

De hr. *Wellen* vervaardigde een 250-tal van die buizen, zoowel van binnen als van buiten zwart verglaasd. Ze hadden een helderen klank en bleken voldoende sterk te zijn. Thans worden 12000 van die buizen aangemaakt voor den prijs van f 36.000, om te dienen voor verschillende kampementen. Onder leiding van den hr. *Wellen* zal een Inlander zich aan dat werk zetten.

Verder zijn er bruin en zwart verglaasde pannen gemaakt, welke geen water doorlaten, weinig aanslaan en geschikt zijn voor de bedekking van betere gebouwen. Ze komen op f 4.— per M². De genie schijnt van plan te zijn ze te gaan gebruiken. Dan zijn er 3 modellen isolatoren vervaardigd voor stads- en hoogspanningsleidingen, met groen en bruin glazuur, waarvan de kleine door de Aniem te Semarang gebruikt, goed voldeden. Het was er om te doen, te laten zien, dat isolatoren in Indië gemaakt kunnen worden. Voor den aanmaak op groote schaal zou een flinke inrichting noodig zijn en dan zou het de vraag wezen, of de exploitatie op groote schaal loonend zou zijn, daar de afname in Indië te gering zou zijn.

De isolatoren werden vervaardigd van witte klei uit Midden-Java en Sumatra.

Voorts waren er te zien bloemvazen, aschbakjes, flesschensluiters, rubber-cupo, bloempotten en tegels, alle mooi verglaasd en van aardig model.

Voegen we daarbij, dat de hr. *W.* nog bijna 1000 monsters klei uit alle deelen van den Archipel hem toegezonden, onderzocht, dan kunnen we zeggen, dat te Bandoeng veel en goed werk verricht is.

Aflichting van het personeel van den Militair Geneeskundigen Dienst.

Op de aflichting van het personeel van den Militair Geneeskundigen Dienst, bestemd voor den dienst te velde, vestigt A. in de *Java-Bode* de aandacht. Er is een tijd geweest, waarin stilzwijgend werd aangenomen, dat het fysiek van het personeel van den geneesk. dienst niet zoo hoog behoefde te staan als dat van de linietroepen. De geregelde diensten in het garnizoen verricht, schenen het niet noodig te maken, dat er ooit veel van hun kracht, uithoudingsvermogen en marschvaardigheid zou worden gevegd. Soldaten, die in deze eigenschappen te kort schoten, werden dan ook meermalen overgeplaatst bij den hospitaaldienst, zonder dat de geneesheeren er zich tegen verzetten. Wie geschikt was voor den hospitaaldienst, werd ook geschikt geacht voor den geneeskundigen dienst in het algemeen. Niets is minder waar.

Zulke opvattingen behoren in deze dagen van verlichting en bredere opvattingen omtrent de werkelijke functie van den geneeskundigen dienst te

velde tot de reliquiën uit een intellectueel steentijdperk.”

Niet alleen mag het personeel van den Geneesk. Dienst fysiek niet beneden de mannen van den troep staan, maar hun fysieke kracht moet zelfs grooter zijn, „zoodat het niet alleen alles kan verrichten wat een soldaat van dien troep moet doen, maar dat het nog een zekere reserve aan kracht en energie over houdt, die de man van den troep niet noodig heeft.

Rukt een troep voor langeren tijd uit, dan moet de ziekenverpleger of hospitaalsoldaat even ver loopen als zijn kameraad van den troep en ondergaat hij dezelfde ontberingen en vermoeienissen als deze gedurende den tocht.

In het kantonnement aangekomen is de man van den troep vrij om uit te rusten, voor die van den G. D. begint dan eerst het speciale werk. In plaats van zijn gemak te kunnen nemen, moet hij alles gereed maken en zorgen voor de zieken en gewonden, gewonde voeten verbinden, medicijnen gereed maken, den dokter helpen, enz. en dikwijls tot 's avonds laat dienst doen. Gaat hij daarna slapen, zoo bestaat er alle kans, dat zijn slaap onderbroken wordt door iemand, die zijn hulp noodig heeft.

Gaat de troep den volgenden dag weer op marsch dan moet hij nog eerst zorgen voor zieken en gewonden en daarna de geneesmiddelen en utensiliën inpakken.

In het gevecht is er lichamelijk geen zwaarder dienst dan het wegdragen der gewonden.

Het is tijd, dat ten volle wordt ingezien dat de hospitaalsoldaat fysiek even goed in staat moet zijn vermoeienissen te verdragen als de troepensoldaat en zelfs meer dan deze.

Het is tijd, dat de noodzakelijkheid worde ingezien voor den Geneesk. Dienst personeel beschikbaar te stellen, dat men kan aflichten, drillen en gereedmaken voor hetgeen in oorlogstijd van hen wordt gevegd.

„Zwakke en anaemische personen zijn daarvoor niet te gebruiken, er zijn zorgvuldig uit te zoeken fysiek geschikte soldaten voor noodig. En er moet niet alleen voor gezorgd worden, dat de uitgezochte personen fysiek geschikt zijn, doch zij moeten ook blijken geven te kunnen leeren, wat van hen gevegd zal worden op het slagveld.”

Suriname.

Toen wij ons vorig overzicht schreven, waren de laatste Surinaamsche bladen, die ons hadden bereikt, die van 3 December. Wij ontvingen nu de bladen, loopende van 24 December tot 14 Januari. Die van het tusschengelegen tijdvak zijn dus hier of daar achtergebleven. Particuliere brieven van 8 December maakten nog geen melding van eenige daar heerschende epidemie; de Spaansche ziekte, die er verschenen is, moet dus na 8 December haar intrede hebben gedaan.

In het nummer van 24 December schrijft *De West*: „De Spaansche griep blijft zich geweldig uitbreiden in Paramaribo en niet minder in de districten. In het Militair Hospitaal heeft men dagelijks verscheidene sterfgevallen aan de ziekte”.....

In het nummer van 31 December: „De ziekte neemt nu gelukkig af in de stad, doch woedt allerverschrikkelijkst in de districten. De geneeskundige dienst is daar absoluut onvoldoende. Aan het Wanicapad, in den Saramaccapolder, enz. blijven de lieden van alle hulp verstoken en sterven ellendig in allerlei krotten”.....

Het nummer van 3 Januari schrijft: „In Paramaribo schijnt eenige verbetering te komen. In de districten blijft de toestand allervreeslijkst”.....

Volgens het nummer van 7 Januari bleef de toestand te Paramaribo vooruitgaan. In de districten was op sommige plaatsen eenige verbetering ingetreden, doch op tal van andere plantages en vestigingsplaatsen bleef de toestand treurig.

Het nummer van 14 Januari zegt: „Te Paramaribo blijft de ziekte afnemen, hoewel zich nog dagelijks nieuwe gevallen voordoen.

MAGAZIJN VAN

Heerenhoeden en Pelterijen,

EDUARD PELGER,

Prinsestraat 35 - Den Haag,

Telefoon No. 3902.

GINNEKEN.
Inrichting voor Physische Therapie
„WERSHOFEN”.
Geneesheer: Dr. J. C. MOM, Arts,
Hydrotherapie (Kneippkuur), Electrotherapie, Massage, Vibro-massage, enz. Behandeling van Zenuwziekten, Rheumatisme, Aandoeningen van Hart- en Ademhalingsorganen, Spijverterings- en Stofwisselingsziekten.
SPREKUREN: te Ginneken alle werkdagen behalve Dinsdag en Vrijdag.
Inrichting te Rotterdam, Tuinderstraat 87-89.
Spreekuur: Vrijdag 12—2 uur n.m.

N.V. Ch. L. Boucher's Handelsvereniging
Specialiteit in **Kaartsysteem**
DEN HAAG Kneuterdijk 5-7 Tel. H. 1600-924-925
AMSTERDAM Kalverstraat 35 Tel. C. 2153
GRONINGEN Spijlsuizen 13 Tel. 2372.

Middelbare School v. Handel en Administratie,
SWEELINCKSTRAAT 17-19 - 's-GRAVENHAGE.
EXTERNAAT en INTERNAAT.
AFD. A. Bijzondere Middelbare Handelsschool met als onderbouw eene H. B. S. met 3-jarigen cursus. Bij beschikking van Z. E. den Min. van Binnenl. Zaken gelijkgesteld met de openbare handelsscholen te Amsterdam, Rotterdam, etc.
AFD. B. Bijzondere Hoogere Burgerschool met 5-jarigen cursus. Eveneens officieel als zoodanig erkend.
De 1e en 2e klasse van de beide inrichtingen vallen samen, zoodat over de keuze Handelsschool of H. B. S. 5-jarige cursus eerst beslist moet worden na het afloopen der 2e klasse.
De school wordt ook door Meisjes bezocht.
Prospectus en inlichtingen bij den Directeur F. TILMSTRA

HUTKOFFERS
PERRY & Co.
DEN HAAG. HOOGSTRAAT 20
...Dekstoelen...
Vouwstoeltjes
REGEN MANTELS
JASSEN....
ENZ.

INDISCHE
UITRUSTINGEN
voor officieren en Burger-ambtenaren
F. C. v. HAL & ZOON
Hofleveranciers
BREDA TEL. 442

Firma KIEWIET DE JONGE
Lange Bisschopstraat 25, DEVENTER.
SPECIAAL MAGAZIJN VAN
Huishoudelijke Artikelen
Haarden en Kachels
Tuin- en Serremeubelen.

's-Gravenhaagsche Muziekschool „DE TOONKUNST”

Prins Mauritsplein 21 Tel. S. 477 Spreekuur 10-1 en 2-6
Directie: JAMES ZWART, Artistiek Leider; H. F. PERIZONIUS, Administratie

*Instrumentaal, Vocaal en .....
Theoretisch Onderricht*
Prospectus kosteloos. Aanmeldingen dagelijks.

De sterfte, die de week te voren 104 personen bedroeg, was de laatste week 82. Dit cijfer is echter nog ver boven het normale.

De afgelopen maand overleden te Paramaribo 262 personen, wat driemaal meer is dan het normale sterftecijfer. In Demerara was precies hetzelfde het geval.....

Gelukkig neemt nu ook in de districten de ziekte eenigszins af. Het ergst schijnen op dit oogenblik Coronie en Nickerie er aan toe, die de ziekte het laatst kregen. In Albina, waar de ziekte het eerst uitbrak, is de epidemie voorbij.

De ziekte heerscht echter nog steeds in de binnenlanden en naar men zegt, worden ook de apen in het bosch bij honderden door de influenza aangetast. Vele apen-lijken liggen in het woud.”

Volgens Suriname van 27 December was 40% per cent van de bevolking aangetast. In de districten woedde de epidemie het hevigst. Bijna op alle plantages waren de ziekenhuizen vol. Op vele plantages lag nagenoeg de gansche macht.

Het nummer van 31 December voegt daaraan toe: „Op de plantages, in alle districten, bederft de koffieoogst aan de boomen, omdat de handen, die het moeten inzamelen, in de ziekenhuizen liggen.”

Wij hadden gehoopt, dat Suriname aan de epidemie zou ontsnappen, omdat er zoo weinig scheepvaart was. De ziekte is er laat verschenen, heeft er onoorudig huisgehouden en zeer veel levens geëischt.

* * *

Van de hand van Dr. Gerold Stahel is een bulletin verschenen over de rubberbladziekte, dat uitgedrukt is tot een omvangrijk boekdeel, verlicht met tal van gravures en statistieken.

* * *

De West van 7 Januari ontleent aan De Surinamer, dat de vooruitzichten voor den aanvoer van arbeiders beter zijn. Volgens de laatste berichten gaat het beter met de werving op Java en zouden — als er voldoende scheepsgelegenheid is — dit jaar 3600 Javaansche arbeiders kunnen aangevoerd worden.

Het stoomschip Karimata is 26 December te Paramaribo aangekomen, met 286 mannelijke en 284 vrouwelijke Javaansche immigranten. De gezondheidstoestand heeft op reis niets te wenschen overgelaten. Geen enkel sterfgeval heeft zich voorgedaan. De boot was 23 October van Soerabaja vertrokken.

Met ingang van 1 Maart 1919 is de heer M. Nassy, gepensionneerd districtcommissaris in Suriname, thans wonende in Nederlandsch-Indië, benoemd tot correspondent voor de immigratie voor Suriname in Nederlandsch Indië.

Wij achten de keus een zeer gelukkige.

* * *

De West van 3 Januari beschrijft het 25-jarig jubileum van den heer H. F. Chateau als ambtenaar op het departement van onderwijs.

De eigenaardige betrekking, waardoor hij in aanraking kwam met tal van onderwijzers en verder met allen, die in betrekking staan tot het onderwijs, deed het plan opvatten om den 1en Januari geen gewone dag voor den heer Chateau te doen zijn. De deelneming was algemeen. Al de zeven openbare scholen in Paramaribo en de vier schoolbesturen der verschillende richtingen van het bijzonder onderwijs droegen tot dat doel bij.

Een commissie, bestaande uit de heeren Thomson, Lobato en Montpellier van het openb. onderwijs en de twee inspecteurs der scholen van de R. K. Missie en van de Evang. Br. Gem., verrastten den jubilaris op zijn kantoor.....

De heer Lobato voerde daarbij het woord. Van onzen kant willen wij er op wijzen, dat de heer Chateau steeds een ambtenaar is geweest van meer dan gewone bekwaamheid en plichtsgevoel. Hij heeft evenwel zeer ongelukkig gediend en heeft er ten volle aanspraak op dat Gouverneur Staal zich zijner aantreкке.

* * *

Op initiatief van de heeren P. Westra en W. F. van Lier is te Paramaribo een studiekeuring gevormd, om in den geest van de volksuniversiteiten in Nederland, populaire cursussen te houden over wetenschappelijke onderwerpen.

Er zullen voorloopig telkens vier cursussen van een uur per week elk gehouden worden. Elke cursus duurt drie maanden. Naast de geregelde cursussen zullen nu en dan lezingen over het een of ander belangrijk onderwerp gehouden worden.

De cursussen zijn voor iedereen, dames zoowel als

heeren toegankelijk. Het lesgeld bedraagt 50 centen per cursus (dus voor drie maanden) bij vooruitbetaling.

De bestemming van dit geld zal zijn om telkens na afloop van een cursus aan de cursisten een overzicht van hetgeen verhandeld is, in druk uit te reiken.

De aangekondigde lijst van cursussen ziet er goed uit.

Wij houden ons aanbevolen te zijner tijd de gedrukte overzichten te ontvangen.

* * *

Bij resolutie van 28 December 1918 is ingesteld een Landbouwproefstation, als een afdeling van het Departement van den Landbouw en is bepaald, dat de cultuurtuin een onderdeel zal worden van het Landbouwproefstation, met ingang van een door den Directeur van den Landbouw met den plantkundige vast te stellen tijdstip.

Als Directeur van gemeld proefstation is aangevoerd Dr. G. Stahel plantkundige in de kolonie.

* * *

In de maanden Januari en Februari zijn te Amsterdam tusschen eenige tientallen Surinamers een paar besprekingen gevoerd op verscheidene druk bezochte vergaderingen, met het gevolg, dat is opgericht de Bond van Surinamers in Nederland.

Het doel van den Bond is alle Surinamers in Nederland te vereenigen, tot handhaving hunner rechten, met alle wettige, dienstige middelen; het verschaffen van inlichtingen aan Surinamers binnen en buiten Nederland, voor zoover de Bond daartoe in staat en gerechtigd is; het verspreiden van kennis omtrent Suriname en Surinamers.

Alléén Surinamers, die in Nederland vertoeven, kunnen er lid van zijn. De statuten en het huishoudelijk reglement werden vastgesteld.

De Bond telt reeds een 100-tal leden en donateurs. Het bestuur is samengesteld als volgt: J. J. Gemmel, voorzitter; mej. S. Nassy, vice-voorzitster; J. Tims, eerste secretaris; Ch. Wong-Lun-Hing, tweede secretaris; mej. H. A. de Sanders, penningmeesteres.

Te Paramaribo, 's-Gravenhage, Rotterdam en Tilburg, zijn commissarissen benoemd, die het bestuur aldaar vertegenwoordigen en die, onder nadere goedkeuring van het bestuur, in die steden naar bewind van zaken kunnen handelen.

Het secretariaat is gevestigd aan de Weesperstraat 73, te Amsterdam.

Wij houden ons aanbevolen voor de toezending van de statuten en het huishoudelijk reglement.

* * *

Vanwege de N.O.T. wordt gemeld, dat de Engelse regeering de volgende regeling heeft getroffen met betrekking tot het vervoer van post tusschen Nederland en zijn koloniën en Noord- en Zuid-Amerika.

Alle schepen, die brieven of pakketpost van of naar Nederland vervoeren, moeten Falmouth of Kirkwall aanloopen om deze daar te ontschepen ten fine van onderzoek en verdere doorzending met de eerste scheepsgelegenheid. Schepen van de Holland-Amerika-lijn en schepen, welke tusschen Nederland en Zuid-Amerika varen, mogen alleen brievenpost meevoeren.

De oorlog is voorbij, maar de misère met het verkeer blijkt dus voorloopig te blijven voortduren.

* * *

Goud Heeren Anker Remontoir f 40.-
prima uurwerk.
ARMBAND HORLOGES.
GROOTSTE SORTERING. LAAGSTE PRIJZEN.
J. A. J. REMMERS, Prinsstraat 73a
's-Gravenhage....

N.V. „REFORM”
Directeur: E. BOERMA.
Telefoon 647 - GRONINGEN - Heerenstraat 62
The first class Ladies and Gentlemen Tailoring.

F. I. TAVERNE, Arts. PIET HEINSTRAT 30 's-GRAVENHAGE.

SPREEKUREN:
Maandag, Dinsdag, Donderdag en Vrijdag,
van 10.30 tot 1.30 uur.

Behandeling van: *Beenwonden*, waarbij geen rust vereischt wordt, *Suikerziekten*, *Nierziekten*, *Huidziekten* en *Geslachtsziekten*.

Toko Samoea Ada
Firma H. C. MORSINK Ezn,
Hebbemastraat h. P. C. Hoofstr. 30
Amsterdam, Interc. Tel. Z 24.

Samballans, Boemboe-Boemboe, Sereh, Kemiris, Assem, Trassie, Knuflook, Koeping Tikoes, Sedap Malem, Kroepoek Palembang, Agar-Agar, gedroogde Lombok, Koenjiet, Wadja's, Koekoesans, Rijstlepels, Roode Rozensiroop, Gambier, Bidara-oepas, Boea-Tempagang, Sarongs, Slendangs-Kapstokdoeken, Kleedjes, enz.

WAJANGPOPPEN
BATIKSTOFFEN
(per el),
JAPANSCH EN CHINEESCH
CURIOSA,
GENDIES.

Téléphones H. 7169 4336 Maison Française
Madame BRISSAUD
..... Modes ....Robes et Manteaux..
136 NOORDEINDE 44 PIET HEINSTRAT
LA HAYE

P. F. VAN ROOIJ,
Telefoon 276 - BREDA - Ginnekenstraat 149
GROOTE SORTERING IN
*Reiskoffers, Portemonnaie's,
Sigarenkokers, Damestasschen, Portefeuilles
Aktentasschen.*

GEBR. HERS
Tuin-Architecten
JAVALAAN 27
HILVERSUM

bevelen zich aan voor Aanleg van Tuinen en Buitenplaatsen

Aan de N. R. Ct. van 22 Februari — Avondbl. D — ontleenen wij het volgende:
Te Londen is de eerste brievenmaal uit West-Indië aangekomen, die gedeeltelijk door de lucht was vervoerd. Twee Amerikaanse vliegers vlogen op 28 Januari van Miami, in Florida, naar Nassau (New Providence), een afstand van 160 mijl, dien zij in even vele minuten aflegden. Op 30 Januari deden zij de terugreis en namen een niet onbelangrijke post mee, die te Miami op het spoor ging en vervolgens uit een naburige haven naar Londen verscheept werd.

Uit hetzelfde blad ook dit bericht:
Onder voorzitterschap van prof. dr. A. W. Nieuwenhuis heeft hedenmiddag in het Rijksmuseum voor Oudheden aan de Breestraat te Leiden de uitgestelde najaarsvergadering van de Nederlandsche Anthropologische Vereeniging plaats gehad.

Allereerst werd overgegaan tot benoeming van 8 nieuwe leden, waarna de voorzitter mededeeling deed van het resultaat van het adres, dat door de vereeniging aan den minister van koloniën was gericht om bij de volkstelling te Suriname ook de Boschnegers te doen opnemen.

Op dit adres is van den minister van koloniën bericht ingekomen, dat de inhoud van het adres onder de aandacht van de betreffende gouvernementsambtenaren in Suriname is gebracht en dat zoo mogelijk met de door de vereeniging uitgesproken wensch zal worden rekening gehouden.

De afdelingen der Tweede Kamer hebben benoemd tot rapporteurs over de wetsontwerpen begroeting voor Suriname en voor Curaçao voor 1919 de heeren Scheurer, Stulemeijer, van Vuuren, Albarda en Lely.

Door de 18 Februari gehouden buitengewone vergadering der Surinaamsche Bank werd de heer R. A. Kaiser benoemd tot waarnemend hoofd-directeur.

De Locomotief schrijft:
„Na een ongesteldheid van slechts twee dagen is te Magelang overleden dr. Tjon A. Kien, officier van gezondheid, toegevoegd aan de pestbestrijding.”
De overledene was Surinamer van geboorte, oud-leerling van de Geneeskundige School te Paramaribo.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Boedi-Oetomo. De Darmo-Kondo deelt het volgende mede omtrent een vergadering, den 17en November A° P° van de afdeling Batavia dezer vereeniging. Dit was de tweede openbare propagandabijeenkomst, welke plaats had in het Logegebouw te Weltevreden. De gebruikelijke vergaderzaal was overvol met voornamelijk belangstellende S. I.'ers, terwijl enkele Inlandsche prijajevrouwen en verscheidene Europeesche en Inlandsche Volksraad-leden mede onder de aanwezigen opgemerkt werden.

Deze samenkomst kan als een belangrijk feit beschouwd worden, al was het maar alleen, omdat daarvoor het eerst en dan in het openbaar de C. S. I., vertegenwoordigd door niemand minder dan haar leider zelf, Tjokroaminoto, den strijd aanbond met Boedi-Oetomo's hoofdbestuurder, Mas Ngabei Dwidjosewojo. Men denke vooral niet, dat het debat naar Europeeschen trant met felle woordenkracht werd gevoerd, met striemende aanklachten enz. Neen, getrouw aan het Javaansche karakter, plaatsten Tjokroaminoto en Dwidjosewojo slechts fijne, maar daarom niet minder stekende opmerkingen, niet rechtstreeks, maar juist hierom beter doeltreffend. Toch had men zich beiderzijds hierop niet voorbereid, daar Dwidjosewojo als onderwerp had gekozen „het Inlandsch Onderwijs”. Men kon ook moeilijk anders van dezen rustigen onderwijsman verwacht hebben. Tijdens het debat evenwel wist Alimin, de meer voor E. S. D. V. voelende S. I.'er uit Batavia, gebruik makende van de slappe houding van den Voorzitter, met succes verwarring te stichten in de Boedi-Oetomo gelederen door het onderwerp te brengen op algemeen politiek terrein, met een woorden-snelheid, zóó razend van tempo, dat hij een geroutineerd stenograaf, als die zou bestaan voor een in het Maleisch gehouden vergadering, absoluut tot wanhoop zou brengen. Van deze verwarring der debatten maakte Tjokroaminoto heel handig gebruik, om enkele opmerkingen te plaatsen, welke haar uitwerking niet konden missen. De heer Dwidjosewojo gaf een uitvoerige uiteenzetting hoe Boedi-Oetomo zich in de toekomst het onderwijs in het algemeen en dat voor de Inlandsche bevolking in het bijzonder denkt. In de allereerste plaats dient op de toekomstige school de landstaal als voertaal bij het onderwijs gebruikt te worden. In Midden-Java zal het de Javaansche taal moeten zijn, in de Soendalanden het Soendaneesch op Sumatra het Maleisch enz. Ook op de regeeringsbureaux moet de landstaal dan gebruikt worden, terwijl spreker hoopte, dat groote maatschappijen, ondernemingen en fabrieken zich mede hiervan zullen bedienen. Wat de in Indië vertoevende vreemdelingen betreft, zij zullen geheel voor hun eigen onderwijs hebben zorg te dragen, in-

dien zij afzonderlijke scholen wenschen. Er staan twee wegen ter bereiking van dit doel open, n.m. die van het N. I. O. G., dat de voertaal onmiddellijk op de scholen door de landstaal vervangen wensch te zien, en die van Boedi-Oetomo, Sarekat Islam en P. G. H. B. (de Inl. ond. bond), waarbij het Nederlandsch gebruikt wordt alleen voor het overgangstijdperk om de noodzakelijke kennis en kunde voor de Inlandsche bevolking te verwerven. In het bijzonder heeft Boedi-Oetomo hierbij het oog op de studie ter voorbereiding van de universitaire examens, waarbij men voorloopig een Westersche taal niet kan missen. Bovendien komt daar nog bij, dat de Europeesche onderwijskrachten, thans in Indië aanwezig, wel geheel voor hun tegenwoordige taak berekend zijn, doch het zal voor hen onmogelijk zijn om het onderwijs bijv. op de middelbare scholen, in een landstaal te geven. De tegenwoordige Inlandsche scholen tweede klasse en de Hollandsch-Inlandsche scholen dienen voorts op hetzelfde peil te worden gebracht en alleen behoort bij deze lagere scholen in zooverre onderscheid te worden gemaakt, dat op de eerste klasse scholen het Nederlandsch en op die der tweede klasse de landstaal bij het onderwijs gebezigd wordt. Dit onderscheid dient alleen om den overgangstoestand gemakkelijk te maken, daar immers doel blijft het uitsluitend gebruik van de landstaal bij het onderwijs in al zijn geleidingen. De gebruikelijke weg tot universitaire studie langs de Europeesche lagere school en de vijfjarige H. B. S. is te bezwaarlijk voor de Inlandsche leerlingen en dus ongeschikt. Spreker gaf daarbij een voorbeeld hoe van een aantal abiturienten der H.B.S. slechts een uiterst gering aantal in den daarvoor gestelden termijn slaagde voor de universitaire examens, terwijl het percentage veel grooter niet alleen, doch ook bevredigend was bij een aantal S.T.O.V.L.A.-leerlingen, die in Nederland de Europeesche artsstudie volgden. Verder was spreker van meening, dat het onderwijs in het Nederlandsch op de H. I. Scholen uitgebreid dient te worden, evenwel meer en beter gebaseerd op specifiek Indische toestanden dan thans. Aansluitende op deze scholen zal de Algemeene Middelbare School opgericht worden, ingericht geheel volgens het rapport van de bekende commissie van 1916. Deze school bestaat uit een onder- en bovenbouw; de onderbouw is de omgevormde M.U.L.O. van thans; de bovenbouw is een voorbereiding tot de ingenieurs- en doktersstudie. Langs dezen weg denkt Boedi-Oetomo haar einddoel te bereiken, daarom kan zij zich niet vereenigen met het streven van het N. I. O. G. Dat verder haar vertegenwoordigers zich niet konden vereenigen met de motie Labberton bij den Volksraad ingediend en beoogende de opheffing van het raseriterium bij het onderwijs, vindt zijn oorzaak hierin, dat Boedi-Oetomo vreest voor een zoodanigen toevloed van Inlandsche leerlingen voor de Europeesche lagere school, dat een zeer groot aantal afgewezen zou moeten worden. De consequentie hiervan zou weer zijn, dat men het aantal Europeesche scholen zou gaan uitbreiden en dit wordt ongewenscht geacht voor de Inlandsche jeugd. Beter ware het, indien de H. I.-scholen sterke uitbreiding ondergingen, daar het geen aanbeveling verdienen kan, dat de Inlandsche schooljeugd uitsluitend onderwijs ontvangt in een vreemde taal, zooals op de Europeesche lagere scholen het geval zou zijn. En waar ter wereld, in welk land wordt op een gewone lagere school het onderwijs in een vreemde taal gegeven? Aldus vroeg spreker. Om tot den gewenschten toestand te kunnen geraken zijn kweekscholen noodig, in de allereerste plaats bestemd voor de opleiding van de aanstaande Inlandsche onderwijzers; maar daarnaast kunnen ook andere leerlingen hun opleiding tot onderwijzer ontvangen. Deze kweekscholen dienen te staan op hetzelfde peil als de Europeesche. Bij haar streven zal Boedi-Oetomo gaarne den steun aanvaarden ook van andere dan Inlandsche zijde.

Een krachtig applaus volgde op deze duidelijke en voor ieder begrijpelijke uiteenzetting. Vervolgens werd een oogenblik pauze gehouden, naar goede Bataviaansche gewoonte, waarin de debaters zich bij het bestuur konden opgeven.

J. M. van KEMPEN & ZONEN
Kon. Ned. Fabriek van Gouden en Zilveren Werken.
VOORSCHOTEN.
FILIALEN te Weltevreden, Rijswijk 17;
s-Gravenhage, Plaats 2; Rotterdam, Hoofdsteg 26;
Utrecht, Choorstraat 32; Middelburg, Lange Delft 138.

P. B. VAN MOORSEL & CO
Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag
Goedkoopst adres voor het geheel of ged. installeren van woningen.

CONSERVEN - TIELEMAN & DROS
LEIDEN - HOLLAND.
Bilkgroenten
Visch, Vleeschwaren
Soepen, Pickles, Jams
Leveranciers aan het Departement van Koloniën, Oorlog Marine en aan de voornaamste Stoomvaartlijnen.

INDISCHE UITRUSTINGEN
VOORDEELIGST ADRES:
AU BON MARCHE
A. DE VRIES & ZONEN
AMSTERDAM
ROTTERDAM
DEN HAAG
UTRECHT
BAARN

Laat Uwe woning
Electrisch Verlichten
(hetzij voor eigen rekening of voor rekening der Centrale)
bij de
N.V. Electro-Technisch Bureau
v.h. **W. HAAXMAN & Co.,**
gevestigd te **AMSTERDAM, Singel 176.**
Bijkantoren: **DEN HAAG, Piet Heinstraat 29.**
NIJMEGEN, Ziekenstraat 2.
ZEIST, 2e Dorpsstraat 32a.
INGENIEURSBEZOEK GRATIS.

Het Fotografisch Atelier
van **A. M. A. SUSAN**
is alleen gevestigd
Regentesselaan 108, hoek Regentesseplein
TELEFOON 6757.
Men lette op het juiste adres.

Chirurgische
Instrumentenfabriek v/h Loth & Stöpler
Directeur: **H. STÖPLER.**
TRANS I - UTRECHT.

Uitrustingen voor Hh. Doctoren
voor Ned. Oost- en West-Indië.
Complete Installaties voor Hospitalen.
Specialiteit Medische Instrumenten
Operatiekamer-meubelen.

Z. H. V.

De Zeeuwsch-Hollandsche Verzekeringsbank, Weteringkaade 41, 's-Gravenhage, Tel. H. 528, heeft buitengewoon vrijgevege voorwaarden en zeer billijke premieën voor Ziekte-, Ongevallen-, Aansprakelijkheid- en Arbeidscontract-Verzekering.

ACTIEVE VERTEGENWOORDIGERS GEVRAAGD.

Na de pauze opende de heer Baars de rij der debaters. Verklaard werd, dat de I. S. D. V. al eerder hetzelfde einddoel als Boedi-Oetomo voorgestaan heeft, maar spreker uitte twijfel, of dit bereikt zou kunnen worden, langs den door den heer Dwidjosewojo gedachten weg. Spreker gaf als zijn meening te kennen, dat in het algemeen gesproken een Inlandsch onderwijzer nimmer goed onderwijs zal kunnen geven in het Nederlandsch, waarmede hij evenwel niets vernederends bedoelde. Zelfs in den Volksraad gaven de Inlandsche leden blijken, dat zij niet geheel in staat waren om in het Nederlandsch te denken en te spreken. De heer Dwidjosewojo wilde het onderwijs in het Nederlandsch op de Inlandsche scholen uitgebreid zien, doch spreker vreesde, dat daardoor het onderwijs van de landstaal in het gedrang komt. Thans reeds kunnen maar heel weinig Inlanders het Javaansche schrift lezen en begrijpen en spreker gaf de verzekering, dat bij toepassing van het stelsel van Boedi-Oetomo later 99 pCt. der leerlingen van de H. I. scholen hun eigen taal niet meer zullen verstaan. Spreker's wensch was onderwijs in Nederlandsch als een vreemde taal; als overgangstoestand kon hij vrede hiermede hebben. Verder dienen de Europeesche onderwijzers z.i. geplaatst te worden in de eerste plaats op de kweekscholen en in de tweede plaats dienen zij onderwijs te geven in het Nederlandsch als vreemde taal.

Een vraag. In de Neratja wordt gevraagd, waarom in de Z. en O.-afdeeling van Borneo de z.g. vertieningsbelasting niet wordt afgeschaft, daar toch de algemeene belasting op de bedrijfs- en andere inkomsten" geheven wordt. Zijn dan onder die andere inkomsten ook niet begrepen de inkomsten uit den landbouw? vraagt de schrijver!

Moties. De Oetoesan Melajoe deelt mede, dat bij het bezoek van den Directeur van B. B. in de residentie Tapanoelie de S. I. van Siboga de volgende motie heeft aangenomen:

1. Behoud van de betrekkingen van demang en assistent-demang in de residentie Tapanoelie; hun aantal worde vermeerderd;
  2. Instelling van de betrekking van regent op de hoofdplaats en in de onderafdeelingen. De betrekking van Koeriahoofden blijve gehandhaafd, evenwel zonder bezoldiging;
  3. Afschaffing van alle heerendiensten;
  4. Geen gronden worden meer in erfpacht afgestaan aan het kapitaal; zij worden evenwel ter beschikking gesteld van de inheemsche bevolking ten gebuik voor den eigen landbouw.
- Deze motie werd door een deputatie te Siboga den Directeur voornoemd ter hand gesteld, die daarbij mondelinge toelichtingen ten beste gaf.

In hetzelfde blad (Oetoesan Melajoe) wordt verder een beschrijving gegeven van de reis, die de Directeur van B. B. in de residentie Tapanoelie gemaakt heeft, alwaar hem nog andere moties werden aangeboden o.a. I door de Radja's in de onderafdeeling Angkola en Sipirok, houdende verzoek: a. om de koeriahoofden weder evenals vroeger te bezoldigen; b. om alle koeriahoofden in de onderafdeeling Angkola en Sipirok weder in den dienst te herstellen; c. om deze koeriahoofden door den Gouverneur-Generaal aan te stellen; d. dat deze hoofden weder als vroeger optreden als voorzitters van de distriktsrads; e. om de afkoopsom van f 10.— voor de heerendiensten terug te brengen op f 5.—; f. om de verplichte bijdragen der bevolking aan de landschapskas af te schaffen of te verminderen.

II. Door een afdeeling der Vereeniging „Hatopan Christen Batak" te Siboga, houdende: 1e afschaffing van de heerendiensten; 2e. vermindering van belastingen, uithoofde van de moeilijke levensomstandigheden; 3e. verkoop van rijst door het Gouvernement, omdat de prijzen bij de partikulieren te hoog zijn; 4e. behoud van de betrekking van demang en assistent-demang en uitbreiding van het aantal dier betrekkingen; 5. Aanwijzing van Christenleden voor den Landraad, voor welke Christenen moeten terechtaan; 6e. gronden worden niet meer aan kapitalisten in erfpacht afgestaan; 7e. Vermeerdering van het aantal Gouvernmentsscholen 2e klas; 8e Oprichting van een ambachtsschool te Siboga.

III. Door een afdeeling van dezelfde Vereeniging te Taroetoeng met verschillende artikelen, maar voornamelijk slechts de volgende klachten vermeldende: 1. de bevolking, die vroeger de zendingsscholen heeft helpen oprichten, voor welke later het Gouvernement een subsidie schonk, heeft van deze subsidie geen aandeel ontvangen, daar de gelden door de zendelingen gehouden werden; 2. Over het doodschieten van Inlanders door de gewapende politie te Sipoholom.

IV. Door de Radja's van Toba, betreffende a. Ver-

kiezing van radja's; b. toekenning van bezoldiging en lotsverbetering voor de radja's; c. wensch, dat de kinderen van de radja's niet gestraft zullen worden met tenarbeitsstelling aan de publieke werken voor den kost zonder loon; d. uitbreiding van het aantal scholen.

V. Door het hoofdbestuur van de Vereeniging „Hatopan Christen Batak" over: 1. afschaffing van de heerendiensten; 2. tijdelijke vermindering van belastingen met het oog op de duurte der levensmiddelen, tijdens den oorlog; 3. lotsverbetering der radja's; 4. vaststelling van regelingen als voor de afdeeling Padang Sidempoean; 5. wering van partikulieren uit de Bataklanden; 6. oprichting van meisjesscholen; 7. verbetering in de voeding der dwangarbeiders; 8. streng tegengaan van het dobbelen, en wering van sterke dranken en opium; 9. het behouden van den tegenwoordigen controleur B. B.; 10. het toestaan aan de bevolking om de woeste gronden te ontginnen.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Algemeene ontslagaanvraag. De Perniagan weet mede te deelen, dat de majoor der Chinezen, Khouw Hun An, de kapitein, Lie Tjian Tjoen, en de luitenant, Oey Him Liong, allen van Batavia, hun ontslagaanvraag ingediend hebben. Een andere luitenant van Weltevreden moet volgens genoemd blad dezelfde voornemens koesteren.

Het nummer van een dag later bevat de hierop aansluitende mededeeling, dat alle Chineesche officieren, zoowel op de groote als kleine plaatsen op Java, geen lust hebben om langer hun ambt te vervullen, zoodat te verwachten is, dat zij allen hun ontslag zullen vragen. Maar als dit bericht waarheid bevat, d.w.z. als de Chineesche officieren op de kleine plaatsen, waar het voornemen bestaat om het ambt van Chineesch officier te behouden, inderdaad plannen koesteren om hun betrekking neer te leggen, dan is het blad allerminst over zulk een houding te spreken, daar den in kleine plaatsen wonenden Chinees in zulk een geval de gelegenheid wordt ontnomen om door bemiddeling van eigen hoofden zijn bezwaren voor te brengen. Doch aan den anderen kant kan de Perniagan hun geen ongelijk geven, daar zij het gevoel hebben, dat hun werk in het geheel niet op prijs wordt gesteld. Het is duidelijk, dat dit eerebaantje ook werkelijk een „eerebaantje" is; als men hen noodig heeft wordt van hun diensten gebruik gemaakt. Maar in het tegenovergestelde geval worden zij als een uitgezogen stuk suikerriet terzijde geworpen — alzoo de schrijver.

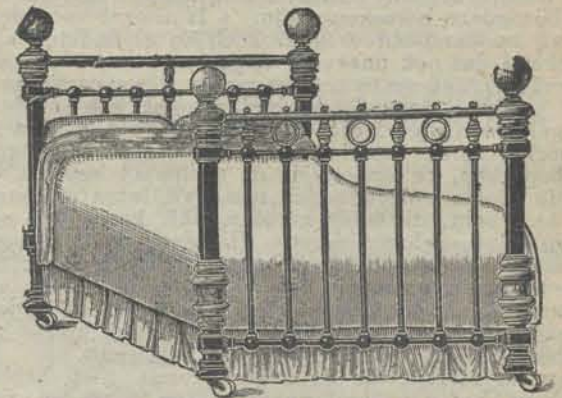
Ook de Sin Po bevat een soortgelijke mededeeling, waarbij tusschen dit feit en het voornemen der Regeering tot algeheele afschaffing van het ambt der Chineesche officieren verband wordt gelegd.

Hulpverschaffing. De assistent-resident van Soerakarta — alzoo de Djawa Tengah — leidde een vergadering met de besturen van B. O., S. I. en „Kaem boeroeh dan tani" (de Inlandsche I. S. D. V.), waarin de vraag werd gesteld, wat zij voor hun zieke landgenooten zouden willen doen. Blijkens de mededeelingen op de vergadering was er veel animo voor hulpverschaffing. Men zou dan spoedig vergaderen voor de vorming van een centraal comité, dat de zaak zou entameeren. 't Is te hopen — alzoo de schrijver — dat van Inlandsche zijde krachtig zal worden meegewerkt, doch wij zijn voorloopig zoo vrij ons daaromtrent geen illusies te scheppen. De ervaring overal op Java opgedaan, zoowel bij gewone ongelukken, als bij omvangrijke rampen (bandjirs,

UITRUSTINGEN voor INDIE.
Geheel compleet
CIVIEL EN MILITAIR
GEBR. VLES
Breestraat 177 LEIDEN.
Tel. Int. 393.

Th. A. A. SIMONIS,
GROENMARKT 34, over de Prinsstraat.
TELEFOON 2535. DEN HAAG.

Specialiteit in BEDDEN.
Groote keuze vanaf het beste tot het eenvoudigste.
Magazijn gesloten van half een tot twee uur.

HOFLEVERANCIERS.

Wed. H. RAHDER & ZOON
Wijnhandelaren

Filiaal: 's-Gravenhage   Hoofdkantoor: AMSTERDAM   Filiaal: Arnhem
Kortenaerkade 8, Binnenkant 25, Nieuwe Plein 15,
Tel. H. 3493.   Intero. Tel. 389.   Tel. 280.

Prijscouranten worden op aanvraag gaarne toegezonden.

Voor Export speciale conditiën.

KEIZERSHOF
DEN HAAG, Spuistraat hoek Veenstraat.

STOFFEN, ZIJDE, FLUWEEL,
FLANEL en KATOEN.

NIEUWENDIJK 194—196   AMSTERDAM.

MANTELS, COSTUMES, MANTELCOSTUMES,
STOFFEN, ZIJDE EN REGENMANTELS.

Groote keuze in Costumerokken.

Enorme voorraad in ELEGANTE BLOUSES in Crêpe de Chine, Zijde, Voile ninon en in prima kwaliteit Fluweel en Laken. Uitmuntende Coupe.

Adverteeren doet verkoopen.

F. L. VAN BOMMEL

Vlamingstraat 8-10

Prins Hendrikstraat 104-106

Dames- en Heeren-

Mode Magazijnen.

Handschoenen.

voedselgebrek als anderszins) bewijst, dat de Javaan — wien het anders toch niet ontbreekt aan gastvrijheid en hulpvaardigheid jegens bekenden — voor ondersteuning van zijn ongelukkige landgenooten al bijzonder weinig voelt. Het komt meer met zijn opvattingen overeen, dat ieder zijn eigen leed moet dragen. De verschillende liefdadigheidsinstellingen op Java hebben dezelfde onaangename ervaringen opgedaan. Enfin, 't is te hopen, dat het te Solo onder Europeesche leiding beter zal gaan.

Herstel van vriendschap? Zooals in een der vorige overzichten vermeld, is op een bestuursvergadering van de S. I. te Semarang besloten, onderhandelingen te voeren met de Chineesche voormannen tot herstel van vriendschap en broederschap. Uit het verslag dier vergadering bleek, dat de S. I. een dreigende houding aannam tegenover de Chineezers, waarom deze verontwaardigd zijn, om het aanbod aan te nemen. Een verzoek om genoemd verslag in de *Djawa Tengah* op te nemen werd geweigerd, aangezien de redactie verdere ongeregelheden wenschte te voorkomen in het algemeen belang. (*Djawa Tengah*).

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

De volkerenbond en de koloniën.

Zooals voor 't meerendeel der staatkundige zaken, vloeien ook voor de aangelegenheden, waarop de Volkerenbond kan inwerken, de belangen van 't moederland en zijne koloniën zoo ineen, dat een strenge afscheiding niet mogelijk is. Veel van hetgeen in 't algemeen over het groote schema voor een volkerenbond is aan te voeren, geldt daarnaast ook voor de belangen der koloniën; daarnaast zijn er echter paragrafen, die voor de overzeesche gebieden van een moederland nog van bijzondere beteekenis zijn. 't Is vooral voor deze, dat wij nu aandacht vragen. Toch zij al dadelijk aangegevend dat ook daarvoor opgaat, wat van het meerendeel der andere te zeggen is: er is een strijd in te lezen tusschen den voortvarenden geest, die een bond van gelijkwaardige leden wenschte, welke o.m. den wil tot oorlogvoeren van den soevereinen staat belangrijk zou beperken, en anderzijds de zucht tot behoud, die aan de groote mogendheden niets wil laten ontnemen van de kracht, die haar groot maakt, kracht die o.a. ligt in haar oorlogsmiddelen. Hierdoor wordt telkens de teleurstelling ondervonden van den inzet met een mooi beginsel, waarop helaas echter een reeks van voorwaarden voor uitzonderingen of voor gewijzigde toepassingen volgt, die vooral voor de z.g.n. kleine mogendheden heel veel van 't moois wegneemt.

Wanneer staten, die de overeenkomst niet hebben geteekend, tot den bond wenschen toe te treden, vereischt dit (art. 7) de goedkeuring van tweederden van 't aantal der staten, die in 't college van gedelegeerden zijn vertegenwoordigd. De toelating wordt beperkt tot staten met volledig zelfbestuur, hieronder zijn zelfbesturende gebieden en koloniën begrepen.

Hieruit volgt, dunkt ons, dat Groot-Brittannië niet voor 't geheele Rijk toetreedt, doch dat de kroonkoloniën ieder voor zich hieverover te beslissen zullen krijgen. De nationale bewapening zal (art. 8) moeten worden teruggebracht tot het laagste peil, dat is overeen te brengen met de nationale veiligheid en met het doorzetten, door gemeenschappelijke actie, van de internationale verplichtingen. De uitvoerende raad zal echter door 't aannemen van bijzondere omstandigheden dat peil kunnen opvoeren.

Hoe zal ons land hierbij staan voor de bewapening in de koloniën? En indien voor een of meer andere buurstaten, om de bijzondere geografische ligging of bijzondere omstandigheden, een sterke macht wordt toegekend, kan Nederlandsch-Indië dit dan gerust aanzien? Welke macht komt er beschikbaar om op te treden tegen rustverstoringen van beteekenis?

De partijen zullen arbitrage kunnen toepassen of een geschil aan den Uitvoerenden Raad voorleggen. Zij zullen vervolgens 3 maanden wachten en ook dan niet tot den oorlog overgaan tegen een lid van den bond, dat zich aan de uitspraak of 't advies van den Raad houdt (art. 12). Mocht een der partijen die verplichtingen niet nakomen, dan zal zij geacht worden een oorlogsdaad te hebben begaan tegen alle leden van den bond, die hierbij op zich nemen haar dan onmiddellijk af te snijden van alle handels- of financieele betrekkingen, enz. (art. 16).

Nu de groote mogendheden in de beslissing een groote overmacht hebben, is deze regeling geenszins zonder gevaar. Inmenging door een der groote mogendheden of door enkele harer, in eene binnenlandsche koloniale aangelegenheid wordt uiterst gemakkelijk. Daarvan worden eischen verbonden, in den trant b.v. van de Belgische eischen ten opzichte van onze zuidelijke provincien. Nederland brengt zijne bezwaren daartegenover in. De uitspraak luidt ten voordeele van de groote mogendheid of mogendheden. Nederland heeft zich er naar te voegen, zelfs als het een deel van zijne koloniën moet prijsgeven, of aan een vreemde binnen zijn gebied bezit en macht moet afstaan. Een dergelijk vooruitzicht is al zeer weinig verheffend! De klanken, die 't buitenland, in 't bijzonder Frankrijk doet hooren, bij de Belgische inpalmingen, brengen ook niet de geruststelling dat onze vrees geheel op fantasie berust. Afgunst en begeerzucht zijn nog groot en weinig kiesch in hare middelen.

Wij laten art. 19 — al is 't wat lang — hier volgen, omdat 't voor onze rubriek van zoo uitnemend belang is. Onze vroeger gautse opvatting, dat Duitschland als mandataris gedacht kon zijn, over eenige zijner voormalige koloniën, heeft geer bevestiging gevonden. Wel protesteert Duitschland in meer dan een vorm, wel is in de nieuwe Duitse regering ook weer een minister van koloniën — kozing zonder laid! — benoemd, maar volgens den opzet der overeenkomst voor een volkerenbond, zooals die ons nu gebracht is, heeft D. niets te verwachten. Art. 19 dan luidt, volgens de vertaling zooals wij die in de dagbladen vinden, als volgt:

„Op die koloniën en gebieden, die ten gevolge van

den jongsten oorlog niet meer onder de soevereiniteit staan van de staten, die ze vroeger bestuurd hebben, en die bewoond worden door volken, welke nog niet op zichzelf kunnen staan in de moeilijke omstandigheden van de moderne wereld, moet het beginsel toegepast worden, dat 't welzijn en de ontwikkeling van hun volken afhangen van het heilige toezicht der beschaving en dat de waarborgen voor de uitoefening van dat toezicht belichaamd dienen te worden in de statuten van het verbond. De beste methode om dit beginsel praktisch toe te passen is, dat de voogdij over zulke volken toevertrouwd wordt aan ontwikkelde naties, die uit hoofde van hun hulpmiddelen, hun ervaring of hun aardrijkskundige ligging de verantwoording het best op zich kunnen nemen en dat die voogdij door hen moet uitgeoefend worden als lasthebber vanwege het verbond.

Het karakter van het mandaat moet verschillen al naar het stadium van ontwikkeling van het volk, den aardrijkskundigen toestand van het gebied, zijn economische omstandigheden en zoo meer. Zekere gemeenschappen, die vroeger tot het Turksche rijk behoorden, hebben een stadium van ontwikkeling bereikt, waarin hun bestaan als onafhankelijke natie voorloopig erkend kan worden, behoudens het verstrekken van administratief advies en bijstand door de mogendheid, aan wie het mandaat is opgedragen, tot tijd en wijle zij alleen kunnen staan. De wenschen van deze gemeenschappen moeten de voornaamste overweging zijn bij het kiezen van de mandaat-mogendheid.

Andere gebieden, met name die van Midden-Afrika, verkeeren in een zoodanig stadium, dat de mandataris verantwoordelijk moet zijn voor het bestuur van het gebied, behoudens voorwaarden, die de vrijheid van geweten en godsdienst zullen waarborgen, en behoudens de handhaving van de openbare orde en het moreel, het verbod van misbruiken als de slavenhandel, de handel in wapenen en sterke drank en het verhinderen van de inrichting van verdedigingswerken of militaire en maritieme steunpunten en de militaire opleiding van de inboorlingen voor andere doeleinden dan de politie en de verdediging van het gebied. Zij zullen ook gelijke gelegenheid voor het verkeer en den handel van de andere leden van het verbond verschaffen.

Er zijn gebieden zooals Zuidwest-Afrika en sommige eilanden in het Zuiden van den Stillen Oceaan, die wegens de verspreidheid van hun bevolking of hun kleinen omvang of hun verwijderde ligging van de centra der beschaving of hun geografische nabuurschap ten aanzien van de mandaat-mogendheid en andere omstandigheden, het best bestuurd kunnen worden volgens de wetten van den mandaat-staat als integreerende deelen daarvan, behoudens de bovenvermelde waarborgen in het belang van de inlandsche bevolking.

In elk geval zal de mandaat-mogendheid elk jaar aan het verbond verslag uitbrengen over het gebied, dat aan haar hoede is toevertrouwd.

De graden van gezag, toezicht of bestuur die een mandaat-mogendheid uitoefent, zullen, indien de hooge contracteerende partijen zich er vooraf niet over verstaan hebben, nauwkeurig bepaald worden door den uitvoerenden raad in een bijzondere oorkonde of charter.

De hooge contracteerende partijen hebben er zich verder over verstaan, dat in de zetelplaats van het verbond een mandataire commissie zal ingesteld worden, die de jaarlijksche rapporten van de mandaat-mogendheden in ontvangst zal nemen en onderzoeken en het verbond zal bijstaan bij de naleving van de voorwaarden van alle mandaten.

Armeensche gruwelen.

Waar sedert tientallen van jaren op zoo gruwelijke wijze gehandeld en mishandeld is kan 't geen bevrediging geven, als eenige acteurs van den derden rang ter verantwoording worden geroepen. In de loopende tijden zijn zij, die de Turksche politiek in Armenië geleid en uitgevoerd hebben, de schuldigen. Wat in het laatste jaar gebeurd is, is, hoe verfoeilijk ook, slechts een miniatuur van 't daaraan voorafgaande. Wij willen 't bevel van generaal Franchet d'Esperey te Konstantinopel gegeven, waardoor de Duitse maarschalk Linnan von Sanders en eenige Turksche ambtenaren voor een krijgsraad gedagvaard zijn, om zich over hun aandeel in de geboden gruwelen te verantwoorden, op zich zelf dus niet afkeuren, 't is goed dat hun aandeel openlijk beoordeeld en e.q. gebrandmerkt zal worden, maar om in deze 't rechtsgevoel inderdaad eenige bevrediging te geven, zal 't onderzoek en de bestraffing veel verder moeten reiken.

IJsland zelfstandig.

Denemarken heeft zijn toezegging aan IJsland op glansrijke wijze ingelost. De regering heeft, overeenkomstig 't wetsontwerp, dat op 30 Nov. 1918 door de parlementen van Denemarken en IJsland werd aangenomen, de soevereiniteit van 't groote eiland erkend. De twee landen zullen vormen wat een personeele unie wordt genoemd. Zij zullen in Christiaan X éénzelfden koning hebben. Denemarken blijft de buitenlandsche belangen van IJsland behartigen. De nieuwe staat verklaart zich bij voorbaat voor altoos onzijdig, hij wil zelfs geen oorlogsvlag bezitten.

Denemarken, dat tijdens den oorlog zijn kleine koloniën in West-Indië aan N.-Amerika verkocht, geeft door de nu volbrachte daer een grootsch voorbeeld. Doorgaans verklaren de mogendheden, die koloniën opvoeden, dat hun liefste wensch is die koloniën rijp te maken voor een eigen bestaan; maar zij zijn alle zeer traag in 't verwezenlijken van dien wensch. Denemarken gaat hun hierin nu voor. Wie volgt?

Ook daar.

Evenals de Spaansche griep de geheele wereld een beurt blijkt te geven en elders nog hevig woedt, terwijl wij er hier van verlost schijnen te worden, krijgt ook elke plek haar beurt van 't gemis aan levensmiddelen. Zelfs streken, die op eigen middelen leven, schijnen daar niet aan te ontkomen, en wie tijdens den oorlog gespaard bleef, komt thans nog aan de beurt. Zoo werd nu uit Majorca gemeld, dat de staat van beleg te Palma afgekondigd is, wegens levensmiddelenonlusten.

Grand Hotel Restaurant „Central”

De meest bekende Inrichting der Residentie.

HOTEL PAULEZ

geeft weder dagelijks van 3.30 tot 5.30 uur, zijn bekende intieme

Afternoon-Tea-Concerten

door het ensemble

WILLY HONSBEEK & Z

MAISON VAN RIJN

Prins Hendrikstraat 28 - DEN HAAG - Tel. H. 4060

Uitzenden van Diners van af 90 cent.

Meermalen bekroond. C. JENNER

Pension FRANS FRANCKEN

Badhuisweg 42-44 - SCHEVENINGEN - Telef. S. 1319.

1e Klasse Familie-Pension

Den geheelen Winter geopend en verwarmd.

Pension „TANDEM” GINNEKEN.

Gelegen vlak aan het Mastbosch en aan den tram Breda—Mastbosch.

Telefoon Breda 518.

Grand Hotel Pension „DE NIEUWE KROON”

voorheen BLOEMINK

APELDOORN.

De meest bekende inrichting ter plaatse

Directeur-Eigenaar H. VAN WIJK, voorheen Directeur Hotel van Wijk, Singapore.

AMPHION

Tea-Room American-Bar Restaurant Heerengracht 48, 's-Gravenhage Restaurant op de 1ste Etage

Orchestre Tzigane Diners et Soupers ... Cuisine française ...

Pension FRISIA

Jan van Goyenstraat 47 - NIJMEGEN

Pension vanaf f 4.- per dag.

Electrotechnisch en Werktuigkundig Bureau R. GEERAERTS-REUTER.

Tel. 8196. Prinsestraat 6a. Den Haag. Tel. 8196.

LICHT- EN KRACHT-INSTALLATIES.

Specialiteit: Machines voor 't luiden van klokken. Machines voor windvoorziening van Kerkorgels.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERAATUUR-OVERZICHT.

Industrialisatie van Ned.-Indië.

De Febr.-afl. van het Tijdschrift der Maatschappij Nijverheid bevat een artikel (Verkorte tekst eener voordracht) van Jhr. J. C. van Reigersberg Versluys over de industrialisatie van Ned.-Indië, waarin praktische wenken worden gegeven over den afzet van nijverheidsproducten en de kans om met succes die producten in Indië zelf te vervaardigen.

Als eerste stap op den weg der verwezenlijking van den denkbeelden van Jhr. Versluys wordt in een volgend artikel medegedeeld, dat het Koloniaal Instituut bij zijn voorlichtingsdienst voor Ned.-Oost-Indië iemand heeft aangesteld, in het bijzonder belast met het bestudeeren van vragen op het gebied van bevordering van de fabrieksnijverheid in Ned.-Oost-Indië.

Handboek voor de Rubbercultuur.

Als vrucht van de samenwerking der rubberproefstations op Java en Sumatra zal in den loop van 1919 een Handboek voor de Rubbercultuur in Ned.-Indië vervaardigd worden. Door alle betrokken proefstations en verschillende vooraanstaande cultuurmannen is medewerking toegezegd. Als hoofdredactie zullen optreden dr. J. G. Swart, resp. directeur van het A. V. R. O. S. proefstation en van het rubberstation „West-Java“ (Ind. Merc.)

De Ingenieur.

Nr. 8 van „De Ingenieur“ bevat een, van tal van afbeeldingen voorzien, uitvoerige verhandeling van den Wouter Cool (algemeen adviseur voor het havenwezen in N.-I., enz.), getiteld: Technische lessen en vraagstukken op het gebied van den Indischen havenbouw. Voordracht gehouden te Semarang den 23 Juli 1918).

Handel en Bedrijf.

In No. 26 van den 26en jaarg. geeft J. B. E. Graat een aan „Tropenplanzer“ ontleende opgave van de wereld-productie en het verbruik van rubber. Dezelfde schr. publiceert nog eenige bijzonderheden over den uitvoer van Soerabaja, de voornaamste handelsplaats van Ned.-Indië. — Verder bevat dit Nr. o.m. een artikel van „Bob“ over de ricinusplant en haar voortbrengselen, w.o. de bekende wonder- of castor-olie wel het meest bekend is. Behalve als purgeermiddel wordt de ricinus-olie echter — in tropische landen — ook zeer veel aangewend als verlichtingsmiddel, voorts als smeermiddel voor fijne machines en als brandolie voor vliegmachine-motoren.

Handelsberichten.

Het Nr. van 20 dezer bevat o.m. de volgende, vanwege het Departement van Kol. uitgaande mededeelingen: Koloniaal paviljoen Jaarbeurs. — Jute-achtige vezels. — Adressen van exporteurs van Ned.-Ind. goederen.

Het stukje dat betrekking heeft op de Jaarbeurs bevat inlichtingen welke van dienst kunnen zijn voor deelnemers of bezoekers. Het volgende is er aan ontleend:

Evenals de beide vorige jaren zal de 4e afd. van het Min. van Kol. ook dit jaar ter jaarbeurse te Utrecht vertegenwoordigd zijn en wel in het „Koloniaal Paviljoen“ nabij den hoofdingang van het beursterrein op het Vredenburg. In verband hiermede moge nog eens in herinnering worden gebracht dat de 4e afd. o.m. belast is met het kosteloos verstrekken van inlichtingen betreffende landbouw, nijverheid en handel van de Nederlandsche koloniën: Ned.-Indië, Suriname en Curaçao.

Gedurende de Jaarbeurs zal in het „Koloniaal Paviljoen“ een ambtenaar van de 4e afdeling zitting houden voor het verstrekken van inlichtingen, terwijl in de in dat Paviljoen aanwezige monsterkamer een overzicht wordt geboden van de koloniale voortbrengselen. Tevens zal men daar verschillende in Ned.-Indië ongenomen foto's kunnen bezichtigen en kennis kunnen nemen van op onze koloniën betrekking hebbende literatuur.

Koloniale Studiën.

De verspreiding hier te lande van dit belangrijke orgaan van de vereniging voor studie van koloniaal-maatschappelijke vraagstukken wordt blijkbaar niet in de hand gewerkt door den uitgever (Albrecht & Co., te Weltevreden). Voor zoover we weten is dit tijdschrift momenteel alleen aanwezig in de leeszaal der Vereeniging „Oost en West“ (Heulstraat, den Haag).

De laatste afl. welke men er kan raadplegen is van Oct. 1918 (2e jaarg. No. 5), met den volgende inhoud: Hooger land- en boschbouwonderwijs in Indië, door C. van den Bussche. — De adoptie volgens de Balische adat, door P. de Kat Angelino. — Na tien jaren. Kriminel-statistische bijdrage, door R. A. Kern. — Arbeidsregeling in Ned.-Indië, door Mr. L. J. A. F. M. Lips. — Een Centraal Instituut voor opleiding van landmeters en topografen, door J. C. Lamster. — Batavia en zijn particuliere landen, door ir. F. J. Kubatz. — Koloniatie, door C. Lulofs. — Vrije arbeid in Ned.-Indië, door P. Endt. — De plaats van een geologisch mijnbouwkundigen opsporingsdienst in het bestuursorganisme, door A. C. de Jongh. — Gedachtenwisseling (Onze zelfvoorziening in Scheepsruimte, door J. G. Bendien). — Persoverzicht. — Kroniek. (Afschaffing der poenale sanctie). — Meer afdoende maatregelen tegen het pestgevaar, door Dr. L. A. Krol.

Chineezen-wetgeving.

Als No. 33 der serie: Wetten en verordeningen van Ned.-Indië, uitgave van Mrs. Hekmeyer en Corporeaal Batavia, G. Kolff & Co.) is verschenen: Chinesezenwetgeving. Reglement op het houden der registers van den burgerlijken stand, modellen, invoerings- en overgangsbepalingen, regeling van den privaatrechtelijken toestand der Chineezen. Bewerkt door Mr. F. C. Hekmeyer.

Indische Mercurus.

Behalve de gewone vaste rubrieken als: Kultuurbe-

richten, Kleine mededeelingen, Financiële berichten en verslagen enz., bevat Nr. 8 van „De Indische Mercurus“ den tekst eener door Dr. Th. Lens, in de Ned. afl. der N. I. Mij. van Nijv. en Landb. gehouden, voordracht over het onderwerp: Curaçao, zijn bevolking en economische toestand. Onder de vele punten door Dr. L. in zijn voordracht aangevoerd, nemen o.i. een belangrijke plaats in de mededeelingen over de onder zijn leiding en op zijn initiatief genomen proeven met de teelt van struisvogels op Curaçao, op de resultaten van welke proeven men ook in Oost-Indië de oogen gevestigd houdt.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van afl. 47: Javanen (vervolg), door N. — Het tweede congres van het „Indonesisch verbond van Studeerenden“, door A. W. V. — De Mentawai-eilanden (vervolg), door K. — De nieuwe nederzetting, door C. O. van der Plas. — Een tegenvaller, door Sartor.

Indisch Tijdschrift van het Recht.

In No. 4—6 van Deel III van het Ind. Tijdschr. van het Recht wijdt Mr. J. H. Carpentier Alting waardeerende woorden aan de nagedachtenis van Mr. A. L. E. Gastmann, oud-president der beide Gerechtshoven in Indië, geb. te Herwijnen den 6 Sept. 1854 en overleden te Vaassen op 17 Oct. 1917. — Overigens bevatten deze Nrs. een uitgebreide rubriek „Jurisprudentie“, benevens eene verhandeling van Mr. B. ter Haar Bzn., getiteld: Lichte misdrijven.

Nederlandsch Indië Oud en Nieuw.

De Febr.-afl. opent met eene beschouwing van Mr. P. J. C. Tetrode over de Javasche Bank.

Voorts bevat zij een met groote pieteit geschreven uitvoerig artikel van Mr. J. H. Abendanon over wijlen Raden Mas Ismangoen Danoe Winoto, wiens leven een aaneenschakeling van tegenspoed en teleurstelling was. Kenschetsend schrijft Mr. A. in zijn mooi artikel: „In 1898 heb ik bij het graf van mijn besten Mangoen, zooals zijn vrienden hem noemden, verwijld in de nabijheid van Magelang. Dertig jaren waren toen voorbijgegaan sedert we elkander als jongens te Leiden leerden kennen. Met innige ontroering dacht ik aan alles wat hij doorleefd heeft, aan het voor een groot deel noodeloos lijden hem opgelegd door onjuiste opvattingen der machthebbenden, maar vooral aan zijn edel hart en zijn trouwe vriendschap. Van 1868 af tot nu toe zijn 50 jaren verlopen. Nooit heb ik iemand ontmoet, die niet van Mangoen hield, noch in Nederland, noch in Indië“.

Het derde artikel is van R. M. Noto Soeroto, naar aanleiding van het onlangs te Solo gehouden Congres voor Javaansche cultuurontwikkeling.

Wederopbouw.

In afl. 10 van „Wederopbouw, Maandschrift gewijd aan de Jong Javanen beweging en het Javaansch geestesleven“, schrijft dr. L. S. A. M. von Römer een uitvoerig opstel over het zoo even genoemde congres voor Javaansche cultuurontwikkeling. Aan het slot legt schr. hetgeen hij heeft betoogd in een 9-tal stellingen vast, waarvan de 6e luidt: „Men wachte zich er voor, om het essentiele van het Javaansche volk in het bijzonder, en van den Oosterling in het algemeen, te zoeken in verschijnselen van ontwikkelingsperioden, die door andere volken reeds lang geleden doorgeworfeld zijn en die „verschijnselen“ te liefkoozen en te vertroetelen als „de“ kenmerken der Javaansche en Oostersche cultuur“.

De volgende afl. bevat een protest van den heer A. Muhlenfeld naar aanleiding van „Dr. von Römer's beschouwingen over het Solosche congres“.

Cultura.

Het Febr. Nr. van „Cultura“ bevat een overzicht eener oude verhandeling over de tabak, ondertekend W. H. Boomgaard. Om welke redenen de schr. nimmer den naam noemt van zooals hij zegt „onze oude vriend“ noch den titel vermeldt van diens boek, waaruit hij meermalen stof putte om de kolommen van „Cultura“ te vullen, is ons onbegrijpelijk.

De Economist.

In de Febr. afl. van dit maandschrift geeft de heer L. J. van der Waals eene uiteenzetting van den aard en de beteekenis van de scheepvaartsubsidies in Ned.-Indië.

Achtereenvolgens beschouwt hij: 1°. de Japan-China-Japanlijra (welke maatschappij echter, zooals dr. E. B. Kielstra reeds in zijn verhandeling in het Jan. Nr. van het Tijdschr. voor Economische Geographie heeft opgemerkt, het genoten subsidie — dank zij de gunstige uitkomsten van het bedrijf in de laatste jaren — aan den Staat heeft terugbetaald);

2°. de Java-Australië-lijn (geopend in 1908);

3°. de bootverbinding tusschen Batoekaras-Tjilatjap; en 4°. de Koninkl. Paketvaart-Maatschappij (in officiële stukken minder juist gesubsidieerde onderneming genoemd, daar de met haar gesloten overeenkomst nog slechts rept over een betaling van het vervoer van de pakketten der brievenpost).

Kampongwee.

De heer H. F. Tillema, de onvermoeide strijder voor verbetering der hygiënische toestanden, heeft een nieuwe poging gedaan om door woord en beeld onder algemeene aandacht te brengen den geweldigen achterstand, welke er in Indië bestaat op het gebied van volksge-

Nederl. Handel-Maatschappij.

Gestort Kapitaal . . . . . f 60,000,000.-

Statutaire Reserve . . . . . - 11,595,462.-

Hoofdkantoor: AMSTERDAM.

Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.

Vestigingen in het Oosten: Batavia, Soerabaja, Samarang, Bandoeng, Weltevreden, Cheribon, Tegal, Pekalongan, Djember, Solo, Djokjakarta, Tjilatjap, Padang, Medan, Tebing-Tinggi (Deli), Langsa, Kota-Radja, Palembang, Telok-Betong, Pontianak, Bandjermasin, Makassar, Singapore, Penang, Raugoon, Hongkong en Shanghai.

In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Transferten. — Incasseeringen en Financieringen. — Schriftelijke of Telegrafische Credieten. — Reiscrédietbrieven. — Deposito's. — Rekeningen-Courant. — Administratie van Effecten en alle andere Bankzaken. — Consignatiecontracten met Cultuurondernemingen. — Verkoop van Producten.

HERVATTING IM- en EXPORT

Vraagt Premie en Voorwaarden voor transportverzekering aan bij het

VEREENIGD ASSURANTIEKANTOOR

Plein 17a Den Haag

Tel. H. 680.

DE NEDERLANDSCHE SPAARKAS

Hoofdkantoor: AMSTERDAM, Rokin 95.

Bijkantoren: BANDOENG en 's-GRAVENHAGE.

Kapitaalvorming in 12 jaren door stortingen gedurende 10 jaren.

Voor Nederland en Ned.-Oost-Indië dezelfde tarieven.

Vraagt gratis Prospectus.

HAARLEMSCHE BANKVEREENIGING

HAARLEM, LEIDEN, AALSMEER BEVERWIJK, BLOEMENDAAL EDAM, HILLEGOM, HOOFD-DORP, LISSE, PURMEREND IJMUIDEN, ZANDVOORT.....

GESTORT KAPITAAL . . . . . f 4.050.000.-

RESERVE ca. . . . . f 850.000.-

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK

AMSTERDAM BATAVIA 's-GRAVENHAGE

Ampenan, Bandoeng, Cheribon, Hongkong, Indramajoe, Makassar, Medan, Menado, Pekalongan, Probolinggo, Semarang, Singapore, Soerabaya, Tegal, Tjilatjap, Weltevreden.

Kapitaal f 35.000.000.- Reserven f 17.400.000.-

HAAGSCHE Assurantie..... BRAND enz. 1805 Compagnie voor van

Aanvragen om een Agentschap aan de Directie Hoofdkantoor: Bezuidenhout No. 1, Den Haag

BRAND - BEDRIJF - INBRAAK

zondheid en van volkshuisvesting. Van zijn hand is thans verschenen een geschrift, getiteld „Kampong-wee!”, waarop ongetwijfeld in dit blad nader de aandacht zal worden gevestigd.

Vijfde Indologische Leergang.

Vanwege de afdeling Volkenkunde van het Koloniaal Instituut is een klein geschriftje in druk uitgegeven, hetwelk mededeelingen bevat over den vijfden Indologischen leergang, welke zal gehouden worden van 17 Maart—14 Juni 1919. Het onderwijs omvat de volgende leervakken: Inleiding tot de volkenkunde van den Indischen Archipel (Dr. J. P. Kleiweg de Zwaan); id. tot de aardrijkskunde (C. Lekkerkerker); eenige kennis van het Maleisch (M. J. J. J. J.); id. van koloniaal-maatschappelijke toestanden (Prof. Mr. J. C. Kielstra); inleiding tot de staatsinstellingen van N.-I. (Mr. H. J. Bool). Bovendien zullen gedurende den driemaandlijkschen leergang voordrachten gehouden worden over tropische gezondheidsleer (Prof. Dr. W. A. Kuenen en Dr. G. Grijns); koloniale voortbrengselen (Dr. L. Ph. de Cosquino de Bussy).

Voor verdere bijzonderheden raadplege belanghebbenden bovengenoemd geschriftje.

Gegevens der Geneeskundige Commissie van het Dep. van Koloniën.

In het najaar van 1918 is een publicatie verschenen (ter drukkerij „Voortvaren” te 's-Gravenhage), welke blijkbaar weinig bekendheid geniet, doch die van zeer groot belang kan zijn voor de Indische ambtenaren en officieren, n.l. een door Dr. H. J. Kijlstra bewerkt berekend statistisch overzicht van de gegevens der geneeskundige commissie van het Departement van Koloniën over de jaren 1893 tot en met 1914. Aan den titel van het geschrift is tusschen haakjes toegevoegd, dat het behoort bij het rapport in zake de buitenlandsche verloven aan ambtenaren en officieren in Ned.-Indië van 25 Mei 1915, aan welk rapport almede weinig publiciteit schijnt te zijn gegeven.

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Bat. Nieuwsblad, De Locomotief, Suriname, Weekblad voor Indië, De Banier, De Ind. Gids, Neerlandia, Koloniaal Tijdschrift, Nationale, De Vrijzinnig Democratisch, Onze Vloot, Theosophisch Maandblad, Korte Verslagen van de Verg. der 2e Kamer der Staten Generaal, Financieel Nieuws- en Uitlotingsblad, Brochures, enz.

Mededeelingen.

Van de Afdeling Amsterdam:

LEZING van den heer *Soewardi Suryaningrat* wonende te 's-Gravenhage, voor de leden van de Vereniging „Oost en West”, afdeling Amsterdam, op *Vrijdag 28 Februari 1919* in de Industriële Club, Vijgendam 2—6, te Amsterdam, aanvang 8 uur.

Onderwerp: „De Indische Beweging”.
Met gelegenheid om aan den inleider inlichtingen te vragen.

„De Afdeling Amsterdam van „Oost en West” heeft een combinatie gemaakt met de Artiestenvereniging „De Smeden”, waarbij aan al onze leden *vrijen toegang* wordt gegeven voor een *lezing op 4 Maart te 8 uur 's avonds* door *Dr. Krause*, den bekenden Bali-Specialist, over Bali.

De lezing wordt gehouden in de zaal der Vereniging van Vocaal en Dramatische Kunst, Weteringschans 101. Voor deze lezing worden *geen speciale briefkaarten* rondgezonden. *Deze bekendmaking is de enige.*

Van de Afdeling Apeldoorn en Omstreken:

LEZING op *Maandag 3 Maart 1919* ten 2½ uur n.m. in de Bovenzaal van de Openbare Leeszaal.

Spreeker: *Dr. Gunning*, Zendingdirecteur, wonende te Oegstgeest, over „De toekomst der volken van Nederlandsch-Indië”.

Toegankelijk: kosteloos voor leden en hunne huisgenooten en voor niet-leden tegen entree van f 0.50 per persoon.

De Secretaris,
T. GERDES OOSTERBEEK.

Van de Afdeling Nijmegen:

JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADE-
RING op *Dinsdag 4 Maart 1919 's namiddags 3½ uur* in „De Karseboom” *Mariënborg 55.*

Voor de Agenda zie 't Huishoudelijk Reglement.
Namens 't Afdelings-Bestuur,
De Secr.-Penningsmeester
F. E. LUITJES.

Van het Informatie-bureau:
(Heulestraat 17, Den Haag).

Uitzending naar Nederlandsch-Indië van een tandarts.

Ter voorziening in het tandheelkundig onderwijs aan de Indische artsenscholen en in de tandheelkundige hulp in de bezittingen buiten Java en Madoera kan naar Nederlandsch-Indië worden uitgezonden een tandarts, die in het bezit is van het in Nederland verworven getuigschrift van tandarts of tandmeester, ten einde daar te lande te worden benoemd tot gouvernements-tandheelkundige.

Aan de uitzending is verbonden:
a. eene vergoeding voor uitrustingskosten ten bedrage van f 1500 (een duizend vijfhonderd gulden);

b. vrije overtocht in de eerste klasse, ook voor het wet-tig gezin;

c. eene voorloopige bezoldiging van f 250 (tweehonderd vijftig gulden) 's maands, ingaande met den dag van inscheeping naar Nederlandsch-Indië, tot den dag waarop de dienstbezoldiging volgens de deswege bestaande bepalingen in Indië ingaat;

d. indien de uit te zenden tandarts gehuwd is, uitkeering van het bedrag van ééne maand aanvangsbezoldiging, als tegemoetkoming in de door hem verschuldigde huwelijksbijdrage aan het Weduwen- en wezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië;

e. een renteloos voorschot van ten hoogste f 6000 voor de aanschaffing van een in het bijzonder voor reizen in de tropen geschikt instrumentarium.

De bezoldiging bedraagt f 450 (vierhonderd vijftig gulden) 's maands met eene tweejaarlijksche verhooging van f 100 (eenhonderd gulden) 's maands, en vier driejaarlijksche verhoogingen van f 75 (vijf en zeventig gulden) 's maands, zoodat zal worden bereikt eene hoogste bezoldiging van f 850 (achthonderd vijftig gulden) 's maands.

Aan hen, die in het bezit zijn van eenige ervaring op tandheelkundig gebied, kunnen reeds dadelijk eene of meer van deze verhoogingen worden toegekend.

De werkzaamheden van den gouvernements-tandheelkundige zullen bestaan in:

1o. het geven van tandheelkundige leergangen aan de Indische artsenscholen, te weten:

a. een leergang, waarin slechts de beginselen der tandheelkunde en het verrichten van eenvoudige kunstbewerkingen den leerlingen wordt bijgebracht;

b. een leergang voor opleiding tot Indisch tandheelkundige;

2o. het maken van rondreizen door de buitenbezittingen tot verleening van tandheelkundige hulp

De regeling van de rondreizen — welke beperkt blijven tot de hoofdplaatsen der gewesten en enkele andere plaatsen, en waarin alleen worden opgenomen die gewesten, binnen welke nog geen particulier Europeesch tandheelkundige gevestigd is — geschiedt door den hoofdinspecteur, chef van den burgerlijken geneeskundigen dienst.

Gedurende deze rondreizen staat de gouvernements-tandheelkundige onder het toezicht van den inspecteur van den burgerlijken geneeskundigen dienst van het amtsgebied, waarin hij tijdelijk werkzaam is.

Voor de behandeling van landsdienaren door den gouvernements-tandheelkundige worden door den hoofdinspecteur, chef van den burgerlijken geneeskundigen dienst, tarieven vastgesteld, en wel achterstaand tarief A voor ambtenaren, die eene maandelijksche bezoldiging van f 400 en daar beneden en tarief B voor hen, die meer dan f 400 per maand inkomen hebben. Tarief A komt overeen met het tarief vastgesteld door den militairen geneeskundigen dienst voor de tandheelkundige behandeling van officiersgezinnen, terwijl tarief B het tarief is, volgens hetwelk de tandheelkundigen op Java hunne bemiddelde patiënten plegen te behandelen.

Voor de behandeling van particulieren wordt voorschot geen tarief vastgesteld.

De Indische Regeering behoudt zich echter de bevoegdheid voor, zoo noodig, binnen redelijke grenzen in de tarieven A en B wijziging te brengen, zoodmede ook voor hulp aan particulieren een tarief vast te stellen.

Elke plaats zal in het algemeen eenmaal per jaar door den tandheelkundige worden bezocht.

Particuliere praktijk op Java en Madoera is den gouvernements-tandheelkundige verboden.

Gedurende zijne rondreis behoudt de gouvernements-tandheelkundige zijne bezoldiging, doch kan hij geen recht doen gelden op eenige vergoeding van reis- en verblijfkosten.

Voorloopig bestaat het plan den gouvernements-tandheelkundige telkens een half jaar te doen besteden aan het te geven onderricht en aan zijne rondreizen.

Het instrumentarium en alles wat de gouvernements-tandheelkundige verder voor zijne praktijk noodig heeft, wordt door hem zelf aangeschaft.

De benoedigheden voor het door hem te geven onderricht, worden voor landsrekening genomen.

Door den hoofdinspecteur, chef van den burgerlijken geneeskundigen dienst, wordt bepaald, welke kunstbewerkingen de tandheelkundige steeds in staat moet zijn op zijne rondreizen te verrichten en in verband daarmee welke instrumenten, chemicaliën en benoedigheden hij verplicht is op die reizen steeds met zich te voeren.

Voor de terugbetaling van het hem zoo noodig te verlenen renteloos voorschot zal hij vóór zijn vertrek naar Indië eene notarieele schuldbekentenis moeten aangaan.

Van lichamelijke geschiktheid voor den Indischen dienst moet blijken uit een geneeskundig onderzoek vanwege het Departement van Koloniën.

De amtsbezoldiging gaat in Indië in met den eersten

**Assurantie-Maatschappij „DE IJSEL”
Deventer.**

Goedgekeurd bij Koninkl. Besluiten.

... BRAND-, TRANSPORT-, ZIEKTE- ...
EN ONGEVALLLEN-VERZEKERINGEN

ONDERLINGE LEVENSVZERKERING VAN EIGEN HULP

Hoofdkantoor: 's-GRAVENHAGE, Kortenaerkade 3. Bijkantoor: BATAVIA, Passer Pisang.

Verlaagde Indische Tarieven met Aandeel in de Winst.

Vraagt deze tarieven en gij zult Uwe levensverzekering sluiten bij de **O. L. v. E. H.**

Rotterdamsche Bankvereniging

Kapitaal en Reserven f 66.000.000.-

ROTTERDAM AMSTERDAM 's-GRAVENHAGE

Boompjes Coolsingel Delfshaven Feijenoord Schiedam Vlaardingen	Rokin Zaandam	Mauritskade Bezuïdenhout Kneuterdijk Naaldwijk Rijswijk Scheveningen
--	-------------------------	--

Handelscredieten.
Voorschotten in rekening-Courant.
Depositos.
Cheque-Rekeningen met rente-vergoeding.
Gelegenheid tot open en gesloten bewaargeving.

SAFE-DEPOSIT.

Nationale Bankvereniging

Kapitaal en Reserven f 7.200.000.-

Hoofddirectie en Centrale Administratie te Utrecht.

Alkmaar Alphen a/d Rijn Amersfoort Apeldoorn Arnhem Assen Barneveld Bodegraven Boreulo Boskoop Coevorden Culemborg Delft Den Burg (Texel) Deventer Doetinchem Dokkum Dordrecht Drachten Ede Franeker	Geldermalsen Gouda Gorinchem Groenlo Groningen Haarlem Harlingen Heerenveen Helder (den) Hengelo (O.) Hoogeveen Hoogezand Hulst Katwijk Leenwarden Leiden Lochem Meppel Middelburg Nijmegen Oostburg	Purmerend Schagen Schoonhoven Slidrecht Sneek Stadskanaal Terneuzen Tholen Tiel Uithoorn Utrecht Veendam Veendaal Vlissingen Wildervank Woerden IJmuiden Zeist Zierikzee Zutphen Zwijndrecht
--	--	--

DISCONTEEREN EN INCASSEEREN
WISSELS OP BINNEN- EN BUITENLAND

A. L. REIMERINGER & ZONEN
Anno 1838.

COMMISSIONNAIRS IN EFFECTEN

----- ASSURANTIËN -----

---SAFE DEPOSIT (Bewaarkluis)---

LEIDEN, Rapenburg 106-108.

Coöperatieve

Amsterdamsche Crediet-, Deposito- en Spaarbank,
Hoofdk. : N.-Z. Voorburgwal 65 (Geb. Unicum), A'dam.

CREDIETEN met en zonder persoonlijke of zakelijke zekerheid, ook aan Indische Ambtenaren en verlofgangers.
SPAARGELDEN. Rentevergoeding 5 pCt. 's jaars.

TAAMS & KEYSER

Bankstraat 10 's-Gravenhage
IN EFFECTEN.

Speciale afdeling Incourante Fondsen.
Cultures - Industrie - Handel.

Ons blad wordt op aanvraag geregeld toegezonden.
COUPONS. REK.-COURANT.

Algemeene Levensverzekering-Bank

Koninklijk Goedgekeurd 5 Januari 1903

Gevestigd te ROTTERDAM, Hofplein
hoek Schiekade 210.

Commissarissen: Mr. A. W. SCHIPPERS, Advocaat en Procureur te Rotterdam; Dr. L. A. THOMEE, Arts te Rotterdam; JOH. KRAP, Lid van de Algemeene Rekenkamer te 's-Gravenhage.

Directeur: A. KROS Jr.
Adjunct-Directeur: A. J. A. KROS.
Medisch Adviseur: Dr. B. J. F. BAVINCK, Arts te Rotterdam.
Wiskundig Adviseur: Dr. W. BOUWMAN, te Schiedam.
Accountant: C. G. MEERDER, Lid van het Nederl. Instit. v. Accountants.

**Sluit Uw Molest-, Bagage-, Noodhavenkos'en-, Brand- en Inbraakverzekeringen bij
W. LEDEBOER - WIJNSTRAAT 130 - ROTTERDAM.
Billijke Premiën. Gunstige Voorwaarden.**

... maand volgende op die, waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aangevaard.

De bezoldiging is onderworpen aan eene korting van tien honderd ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 ten honderd voor de gewone bijdrage aan het Weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië. Bovendien is bij eerste indiensttreding, ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongetrouwden ééne maand bezoldiging te voldoen en wel in eens, of, met bijbetrekking van rente ad 5 ten honderd 's jaars, in 36 gelijke maandelijksche termijnen.

Bij huwelijk ééne maand bezoldiging, te voldoen op de zoeven aangegeven wijze. Bij bevordering door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over ééne maand, door ongetrouwden éénmaal.

De bijdragen wegens huwelijk worden verhoogd met een percentage, afhankelijk van de leeftijden van man en vrouw.

Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, moeten zich vóór 15 Maart a.s. bij verzoekschrift, dat aan het Departement van Koloniën moet worden gericht, aanmelden bij de 9de Afdeling (Personeele Zaken, Burgerlijke dienst) van dat Departement, onder overlegging van:

- a. hun diploma;
- b. eene beschrijving van opleiding en levensloop.

In het verzoekschrift moeten worden vermeld de plaats en de datum van geboorte.

De uit te zenden tandarts is verplicht de in verband met zijne uitzending voor den Indischen dienst aan hem of te zijnen behoeve dan wel ten behoeve van zijn gezin van landswege voldane gelden wegens tegemoetkoming in de kosten van uitrusting, tegemoetkoming in de aan het Weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië te betalen huwelijksbijdrage, overtocht naar Nederlandsch-Indië, zo mede alle andere aan hem ter zake voormeld middellijk of onmiddellijk van landswege toegelegde gelden (met uitzondering van genoten bezoldiging en hetgeen daarmede is gelijk te stellen), onverwijld in 's lands kas terug te storten, ingeval hij niet binnen den hem aan te wijzen termijn naar Nederlandsch-Indië vertrekt, de reis derwaarts moedwillig afbreekt of om andere redenen dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering), de werkzaamheden, waarvoor hij wordt uitgezonden, niet aanvaardt, dan wel binnen vijf jaren na zijne aankomst in Nederlandsch-Indië uit 's lands dienst wordt ontslagen.

van 31 Januari 1919 n°. 27).
(Nederlandsche Staatscourant

Uitzending voor den Nederlandsch Oost- en West-Indischen Staatsdienst.

Voor de na te nomen betrekkingen bij 's lands dienst in Nederlandsch Oost-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

Ambtenaar bij de rechterlijke macht (Doctoren in de rechtswetenschap, die geslaagd zijn in het examen, bedoeld bij art. 141, 2de lid, der Hooger-onderwijswet).

Ambtenaar bij den bureaudienst (Doctoren in de rechtswetenschap).

Vijf leeraren in de plant- en dierkunde.

Zestien leeraren in de Nederlandsche taal.

Vier leeraren in de aardrijkskunde.

Zes leeraren in het Duitsch.

Zes leeraren in het Fransch.

Vier leeraren in het Engelsch.

Elf leeraren in de wis- en natuurkunde.

Zes leeraren in het teekenen.

Drie leeraren in de geschiedenis.

Drie leeraren in de Staatswetenschappen.

Een civiel of bouwkundig ingenieur voor het middelbaar technisch onderwijs.

Gouvernements-arts bij den burgerlijken geneeskundigen dienst (voor vasten of tijdelijken dienst).

Tijdelijk gouvernements-arts bij den dienst der pestbestrijding.

Gouvernements-arts met klinische ervaring voor den burgerlijken geneeskundigen dienst.

Vrouwelijke gouvernements-arts bij den burgerlijken geneeskundigen dienst (schoolarts).

Verpleegster 1ste klasse bij den burgerlijken geneeskundigen dienst (schoolverpleegster).

Leeraar in de physiologie, physiologische scheikunde en geneesmiddelen voor de S.T.O.V.I.A. te Weltevreden.

Verpleegster bij het krankzinnigenwezen.

Veearts bij den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst.

Ingenieur voor de Landsgebouwen (Bouwkundig ingenieur).

Bij den Waterstaat en 's lands Burgerlijke Openbare werken:

Civiel-Ingenieur, tijd. ing. voor de bevoeling van gronden op de Buitenbezittingen (civiel-ingenieur), Opzichter, tijdelijk bouwkundig opzichter.

Waterbouwkundig ingenieur, (dienst waterkracht en electriciteit).

Opziener bij den dienst van het mijnwezen.

Opziener bij den dienst der Ombilijnmijnen.

Adjunct-landmeter bij het kadaster.

Ingenieur bij het mijnwezen.

Bij den dienst der Staatsspoorwegen:
Civiel-ingenieur, Werktuigkundig ingenieur, Ingenieur voor het signaalwezen, Adspirant-adjunct-chef of adjunctchef der 1ste of 4de afdeling.

Adspirant-ingenieur bij den dienst van het stoomwezen (jong werktuigkundig ingenieur).

Bij den post-, telegraaf- en telefoondienst:

Adspirant-ingenieur, electrotechnisch ambtenaar 1ste kl., electrotechnisch ambtenaar 2de kl. (adsp.-electrotechnisch ambtenaar), Telefoonopzichter 1ste klasse, Telefoonopzichter 2de klasse, Radiotelegrafist 2de klasse, Instrumentmaker 1ste klasse, Instrumentmaker 2de klasse, Commies.

Lithograaf bij de lithografische inrichting van den topografischen dienst.

Onderwijzer der 3de klasse bij het openbaar Europeesch lager onderwijs.

Opzichter bij de bevoeiingswerken ten behoeve van den landbouw.

Baas-leerlooier bij het gevangeniswezen.

Vier ijkers ten behoeve van het ijkwezen in Ned.-Indië.

Adspirant-commissaris van politie 2de klasse.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's lands dienst in Nederlandsch West-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

Lid van het Hof van Justitie te Curaçao.

Opzichter bij het departement van openbare werken in Suriname.

Tijdelijk ingenieur bij het departement van openbare werken in Suriname.

Hoofdverpleegster militair hospitaal te Paramaribo.

Zij, die voor uitzending tot een der betrekkingen in Nederlandsch Oost- of West-Indië in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot onderscheidenlijk de 9de of 10de afdeling van het Ministerie van Koloniën.

(Nederlandsche Staatscourant van 1 Februari 1919 n°. 27).

Oproeping van artsen voor den geneeskundigen dienst in Nederlandsch-Indië.

Voor den dienst in Nederlandsch-Indië is de spoedige uitzending noodig van geneesheeren, die in het bezit zijn van een diploma als Nederlandsch arts, ten einde daar te lande, hetzij in vasten dienst met een achtjarig, hetzij in tijdelijken dienst met een vijf- of driejarig dienstverband te worden werkzaam gesteld, of bij den burgerlijken geneeskundigen dienst en de pestbestrijding, of uitsluitend bij den burgerlijken geneeskundigen dienst.

Aan de uitzending uit Nederland wordt verbonden:

a. vrije overtocht naar Nederlandsch-Indië, ook voor het wettig gezin, in de eerste klasse;

b. eene tegemoetkoming in de uitrustingskosten ten bedrage van f 3000 (drie duizend gulden) voor de artsen die een tijdelijk dienstverband van drie jaren aangaan en van f 5000 (vijf duizend gulden) voor hen die een tijdelijk dienstverband van vijf jaren aangaan, dan wel ter benoeming in vasten dienst worden uitgezonden;

c. indien de uit te zenden geneesheeren gehuwd zijn, uitkeering van het bedrag van eene maand ambtsbezoldiging, en wel voor zooveel de voor vasten dienst uit te zenden geneesheeren betreft als tegemoetkoming in de door hen verschuldigde huwelijksbijdrage aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië, en voor zooveel de voor tijdelijken dienst uit te zenden geneesheeren betreft als verhooging van de onder b bedoelde tegemoetkoming;

d. een voorloopige bezoldiging van f 250.— 's maands, ingaande:

voor hen die eene opdracht hebben ontvangen tot het volgen van den leergang in bacteriologie en hygiëne (zie hieronder), met den dag volgende op dien waarop zij den leergang hebben doorlopen;

voor de anderen met den dag van inscheeping naar Nederlandsch-Indië;

en voor allen voortdurende tot dien waarop de ambtsbezoldiging ingaat;

e. voor de voor tijdelijken dienst uit te zenden geneesheeren binnen een jaar na ontheffing van de tewerkstelling — tenzij deze ontheffing medebrengt verplichting om gelden terug te storten — recht op overtocht naar Nederland, op denzelfden voet als omschreven onder a.

Ingeval een mede in het belang der pestbestrijding uitgezonden geneeskundige door de uitvoering van gevorderde of bevolen dienstverrichtingen bij die bestrijding of aan de onmiddellijke gevolgen van die dienstverrichtingen mocht komen te overlijden, zal zijne weduwe aanspraak kunnen maken op een pensioen van f 160.— 's maands — naar gelang van het aantal kinderen — kan stijgen tot f 184.— 's maands, terwijl, wanneer alleen kinderen achterblijven, een onderstand wordt verleend afhankelijk van het aantal kinderen, met een minimum van 1/3 van het weduwenpensioen en een maximum van f 184.— 's maands. Aan de overige nagelaten betrekkingen zal geldelijken onderstand kunnen worden verstrekt op denzelfden voet als aan die van landsdienaren in vasten dienst (zie Indisch Staatsblad 1875 no. 92, en 1910, no. 234).

De bezoldiging in Indië bedraagt f 400 's maands, met zes verhoogingen, elk van f 100 's maands, waarvan de eerste na één jaar en de overige telkens na drie jaren dienst.

Gegadigden, die reeds artservaring bezitten kunnen

DE BAS & Co., Bankiers
HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE

BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN

:-: Safe-Inrichting. :-:

Handel- en Cultuur-Maatschappij

Gevestigd te AMSTERDAM, Prins Hendikkade 79.
Telefoon 49 Noord, Telegram-adres: Amesz, Amsterdam.

Import van alle Nederlandsch-Indische producten. Neemt op zeer billijke conditiën vertegenwoordigingen aan van in Nederlandsch-Indië gevestigde firma's. Belast zich met den verkoop van — en geeft voorschot op producten als: Tabak, Koffie, Rijst, Oliehoudende Gewassen, speciaal Copra, Sesame Zaad, Grondnoten, enz.
BANKIERS: Nederlandsche Handel-Maatschappij.

AMSTERDAMSCH BANK - Amsterdam

Kapitaal . . . . . f 34.408.900.—

Reservefonds . . . . . 22.440.000.—

Bijzondere Reserve . . . . . 2.000.000.—

— ALLE BANKZAKEN —

Bank-Associatie

Wertheim & Gompertz 1834 en Gredietvereniging 1853.

ALLE BANKZAKEN.

Kapitaal en Reserves f 11.500.000.— Twintig Kantoren

E. DUNLOP & Co.

Heerengracht 442 Amsterdam

met Kantoren in Nederl.-Indië te Batavia, Semarang, Soerabaya, Bandoeng, Padang en Medan.

Export naar Nederl.-Indië, speciaal van alle soorten dranken, provisiën, sigaren, sigaretten enz., als: gedistilleerd, likeuren, wijnen, cognac, champagne, portwijn, sherry, bieren, mineraalwater, limonades. Vleesch- en vischconserven, kaas, melk. Geconserv. vruchten, jams, suiker- en chocoladewerken, bicuits, zeep, parfumeriën, eau de cologne, patent-medicijnen.

De VREDE op komst.

Het verkeer met.....

INDIË

via Suez heropend.

Verzeker U vóór vertrek bij de

NILLMIJ 1859

's-GRAVENHAGE, Veenestraat 1.
AMSTERDAM, Weteringschans 229.
UTRECHT, Minrebroederstraat 22.

CENTRALE BANKVEREENIGING

Molenstraat 21a. Telefoon: Haag 1481
's-GRAVENHAGE.

Behandelt alle Bankzaken. — Redigeert een uitvoerig wekelijksch beursverslag. — Houdt ten dienste harer cliënten een uitvoerig archief voor advies bij belegging.

CREDIETEN — DEPOSITO'S.

W. G. SCHEERES, Electrotechn.-Bureau, Hooigracht 1c, Tel. H. 5170, 'S-GRAVENHAGE
 ..... ELECTRISCHE INSTALLATIE OP ELK GEBIED .....

al dadelijk een hogere aanvangsbezoldiging bekomen, bij de berekening waarvan de jaren van werkzaamheid als arts binnen de keerkringen voor vol en die buiten de keerkringen voor de helft medetellen.

De voor den vasten dienst bestemde geneesheeren zullen, alvorens te worden uitgezonden, eene opdracht ontvingen tot het volgen van een leergang in bacteriologie en hygiëne, ter voorbereiding voor hunnen aanstaanden werkkring.

Aan de opdracht tot het volgen van den leergang, welke zes à zeven maanden duurt, wordt verbonden eene toelage van f 200 (tweehonderd gulden) 's maands voor den duur van den leergang, en, zoo noodig, vergoeding van reis- en verblijfskosten op den voet van de deswege bestaande bepalingen.

Zij, die voor deelneming aan den leergang worden aangewezen, moeten zich bij notariële akte verbinden tot terugbetaling van alle gelden welke aan hen of te hunnen behoeve worden voldaan ter zake van deze opdracht, indien zij hunne opdracht niet volbrengen door van hun wil en toedoen afhankelijke omstandigheden (ter beoordeeling van den Minister van Koloniën), dan wel niet binnen den hun aan te wijzen termijn naar Indië vertrekken, de reis derwaarts moedwillig afbreken of om andere redenen dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering), de werkzaamheden, waarvoor zij worden uitgezonden, niet aanvaarden, dan wel acht jaren na hunne aankomst in Indië uit 's lands dienst worden ontslagen.

Van lichamelijke geschiktheid voor den Indischen dienst moet blijken uit een geneeskundig onderzoek vanwege het Departement van Koloniën.

De ambtsbezoldiging gaat in Indië in met den eersten der maand volgende op die waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

De bezoldiging is onderworpen aan eene korting van 2 ten honderd ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 ten honderd voor de gewone bijdragen aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië. Bovendien is bij eerste indiensttreding, ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden eene maand bezoldiging te voldoen en wel in eens of, met bijberekening van rente ad 5 ten honderd 's jaars, in 36 gelijke maandelijksche termijnen.

Bij huwelijk eene maand bezoldiging, te voldoen op de zoeven aangegeven wijze. Bij bevordering door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over eene maand, door ongehuwden éénmaal.

De bijdragen wegens huwelijk worden verhoogd met een percentage afhankelijk van de leeftijden van man en vrouw. (De in de drie voorafgaande alinea's opgenomen bepalingen gelden slechts voor de voor vasten dienst uit te zenden geneesheeren).

Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen moeten zich bij een gezegeld verzoekschrift, dat aan het Departement van Koloniën moet worden gericht, aanmelden bij de 9de afdeling (Personeele Zaken, Burgerlijke Dienst) van dat Departement, onder overlegging van:

- a. hun diploma;
- b. eene beschrijving van opleiding en levensloop.

In het verzoekschrift moeten worden vermeld de plaats en de datum van geboorte, zoodmede of men voor den burgerlijken geneeskundigen dienst wenscht te worden uitgezonden, of men in vasten dan wel voor tijdelijken dienst wenscht te worden uitgezonden, en in het laatste geval, of men een drie- of vijfjarig dienstverband wenscht aan te gaan.

De uit te zenden geneesheeren zijn verplicht de in verband met hunne voorbereiding en uitzending voor den Indischen dienst aan hen of te hunnen behoeve dan wel ten behoeve van hun gezin van landswege voldane gelden wegens tegemoetkoming in de kosten van voorbereiding en uitrusting, tegemoetkoming in de aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië te betalen huwelijksbijdrage, overtocht naar Nederlandsch-Indië, zoodmede alle andere aan hen ter zake voormeld middellijk of onmiddellijk van landswege toegelegde gelden (met uitzondering van genoten bezoldiging en hetgeen daarmede is gelijk te stellen), onverwijld in 's lands kas terug te storten, ingeval zij niet binnen den hun aan te wijzen termijn naar Nederlandsch-Indië vertrekken, de reis derwaarts moedwillig afbreken of om andere redenen dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering), de werkzaamheden, waarvoor zij worden uitgezonden, niet aanvaarden, dan wel binnen acht, vijf of drie jaren (al naar het aan te gaan dienstverband) na hunne aankomst in Nederlandsch-Indië uit 's lands dienst worden ontslagen.

(Nederlandsche Staatscourant van 5 Februari 1919 no. 30).

Hoofd van den werktuigkundigen dienst bij de Banka-tinwinning.

Ter benoeming tot hoofd van den werktuigkundigen dienst bij de Banka-tinwinning in Nederlandsch-Indië wordt gevraagd een gediplomeerd werktuigkundig ingenieur met rijpe ervaring, bestemd om onder de bevelen van het hoofd der Banka-tinwinning aanvankelijk te worden belast met de leiding van het bedrijf van de drie groote werkplaatsen van de Banka-tinwinning en het toezicht op het onderhoud der machines der verschillende groote mijnen en om later te worden aangewezen als hoofd van den werktuigkundigen dienst. Deze betrekking zal omvatten het algemeen beheer van het machinaal bedrijf, waaronder ook begrepen het electrisch bedrijf, de kleinere werkplaatsen, de bestelling van de bedrijfsbenodigdheden, enz.

(Nederlandsche Staatscourant van 5 Februari 1919 no. 30).

diging van f 800 (achthonderd gulden) 's maands, opklimmende met vier driejaarlijksche verhoogingen van f 100 (eenhonderd gulden) tot een maximum van f 1200 (een duizend twee honderd gulden) 's maands.

Reeds dadelijk kunnen een of meer verhoogingen worden toegestaan, indien daartoe in verband met kennis en ervaring aanleiding bestaat, terwijl de titel van „hoofdingenieur” wordt verworven zoodra de bezoldiging f 1000 (een duizend gulden) 's maands bedraagt.

Zij, die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen, behooren zich vóór 15 Maart a.s. bij verzoekschrift, dat aan het Departement van Koloniën moet worden gericht, te wenden tot de 9de Afdeling (Personeele Zaken, Burgerlijke Dienst) van dat Departement, onder overlegging van:

- a. hun diploma en zoo mogelijk getuigschriften;
- b. eene beschrijving van opleiding en levensloop.

In het verzoekschrift moet worden vermeld de datum en de plaats der geboorte, of de candidaat gehuwd is en c.q. het aantal zijner kinderen.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken van lichamelijke geschiktheid voor den Indischen dienst.

Aan de uitzending is verbonden:

- a. overtocht voor landsrekening in de 1ste klasse, c.q. ook voor het wettig gezin;
- b. eene tegemoetkoming in de kosten voor uitrusting, ten bedrage van f 1500;
- c. voor gehuwden uitkeering van ééne maand ambtsbezoldiging, als tegemoetkoming in de verplichte huwelijksbijdrage ten behoeve van het Weduwen- en Weezenfonds van burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië;
- d. eene voorloopige bezoldiging, ingaande met den dag van inscheping naar Indië, van f 250 's maands.

De uit te zenden persoon is verplicht de in verband met zijne voorbereiding en uitzending voor den Indischen dienst aan hem of te zijnen behoeve, dan wel ten behoeve van zijn gezin van landswege voldane gelden wegens tegemoetkoming in de kosten van voorbereiding en uitrusting, tegemoetkoming in de aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië te betalen huwelijksbijdrage, overtocht naar Nederlandsch-Indië, zoodmede alle andere aan hem ter zake voormeld middellijk of onmiddellijk van landswege toegelegde gelden (met uitzondering van genoten bezoldiging en hetgeen daarmede is gelijk te stellen) onverwijld in 's lands kas terug te storten, ingeval hij niet binnen den hem aan te wijzen termijn naar Nederlandsch-Indië vertrekt, de reis derwaarts moedwillig afbreekt of om andere redenen dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering), de werkzaamheden waarvoor hij wordt uitgezonden, niet aanvaardt, dan wel binnen 5 jaar na zijne aankomst in Nederlandsch-Indië uit 's lands dienst wordt ontslagen.

De ambtsbezoldiging gaat in Indië in met den eersten der maand volgende op die waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

De bezoldiging is onderworpen aan eene korting van 2 ten honderd ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 ten honderd voor de gewone bijdrage aan het Weduwen en Weezenfonds van burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië. Bovendien is bij eerste indiensttreding, ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden ééne maand bezoldiging te voldoen, en wel in eens, of, met bijberekening van rente ad 5 ten honderd 's jaars, in 36 gelijke maandelijksche termijnen.

Bij huwelijk ééne maand bezoldiging, te voldoen op de zoeven aangegeven wijze. Bij bevordering, door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over ééne maand, door ongehuwden éénmaal.

De bijdragen wegens huwelijk worden verhoogd met een percentage, afhankelijk van de leeftijden van man en vrouw.

(Nederlandsche Staatscourant van 7 Februari 1919 No. 32).

Leergang voor Vee- en Paardenartsen.

Voor veeartsen met Nederlandsch diploma, die zich wenschen te verbinden tot indiensttreding als veearts bij den burgerlijken veeartsenij kundigen dienst in Nederlandsch-Indië, of als militair paardenarts bij het Nederlandsch-Indische leger, zoodmede voor Indische vee- of militaire paardenartsen met verlof, in wier voorname het ligt naar Indië terug te keeren, bestaat gelegenheid om voor landsrekening vóór hun vertrek of terugkeer naar Indië aan de Veeartsenij kundige Hoogeschool te Utrecht een leergang te volgen in eenige vakken, welke met het oog op hun werkkring in Indië van belang zijn.

Aan de opdracht tot het volgen van den leergang, die begin Maart a.s. zal aanvangen en waarvoor gegadigden zich zoo spoedig mogelijk schriftelijk moeten aanmelden bij het Departement van Koloniën (9de afdeling), wordt verbonden eene toelage van f 150 — (een honderd vijftig gulden) 's maands voor den duur van den leergang en, zoo noodig, vergoeding voor reiskosten op den voet van de deswege bestaande bepalingen.

Zij, die voor deelneming aan den leergang worden aangewezen, moeten zich, voor zooveel zij bestemd zijn voor den Indischen dienst, bij notariële akte — waarvan de kosten voor hunne rekening komen — verbinden tot terugbetaling van alle gelden, welke aan hen of te hunnen behoeve ter zake van deze opdracht worden voldaan, indien zij niet binnen den hun aan te wijzen termijn naar Indië vertrekken, de reis derwaarts moedwillig afbreken of om andere redenen dan welbewezen

ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering), de werkzaamheden waarvoor zij worden uitgezonden niet aanvaarden, dan wel binnen vijf jaren na hunne aankomst in Indië uit 's lands dienst worden ontslagen.

Ter bekoming van nadere inlichtingen betreffende den leergang zelf wende men zich tot de heeren dr. H. M. Kroon en dr. L. de Blicck, hoogleraren aan de Veeartsenij kundige Hoogeschool te Utrecht en leiders van den leergang en overigens tot de 9de afdeling van het Departement van Koloniën.

(Nederlandsche Staatscourant van 13 Februari 1919 No. 137).

G. J. R. VAN DER GAAG & Zoon
 GROENMARKT 27
 TELEPHOON No. 2512

□ □ DROGERIEN :: :: CHEMICALIËN □ □
 □ DEPOT DER MEEST BEKENDE BINNEN- □
 □ EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS □ □

A. C. ZWANG Azn

Veemarktstraat 40 Telefoon Interno. 315.
 BREDA

Piano-, Orgel- en Muziekinstrumentenhandel

W. M. WEIJNE
 DANS-INSTITUUT.
 Koningin Emmakade 133, Telefoon 3348
 'S-GRAVENHAGE.
 Prospectus op aanvraag gratis verkrijgbaar.

Olympia Theater
 Prins Hendrikplein 3 Tel. H. 9521

Passage-Bioscope
 Telefoon H. 3731

Nieuw Succes-Programma van 28 Febr. tot 6 Maart.
ROBERTSON COLE CORPORATION.
NEW-YORK
 La Vie telle qu'elle est.

Wij brengen U deze week een Prachtwerk uit bovengenoemde fabriek; een film zooals U nimmer zaagt, qua spel en inhoud.
Het is iets bijzonders, hetgeen wij U deze week presenteren.
 De Hoofdrol wordt vervuld door een der meest gevierde Amerik. Film Stars.

BESSIE BARRISCALE.
Voor het hoogste gestreden.
 Levenstragedie in 5 acten.

Door adverteeren in dit blad moet de aandacht op Uwe Firma of Uwe branche gevestigd worden en blijven. Zij, die veronderstellen dat Reclame iets is, waarop dadelijk bezuinigd kan worden, beden wijzen, dat zij de reclame niet van den goeden kant bezien.

John Kennis

Ladies' and Gentlemen's Tailor

Weteringschans 251 Amsterdam

Magazijn geopend 9-6 uur. Telefoon N. 8321

MEUBELLEN

Artistieke ontwerpen
J. P. STRIJBOS

(Leeraar school voor Kunstnijverheid)

BEGROOTINGEN
ZONDER VERBINDING

N. KUIPER

Ridderstraat 28 - Haarlem - Telefoon 3017

Middelbare Koloniale Landbouwschool te Deventer.

De DIRECTEUR-GENERAAL VAN DEN LANDBOUW, brengt ter kennis van belanghebbenden, dat aan de Middelbare Koloniale Landbouwschool te Deventer te vervullen is de betrekking van:

Ambtenaar van Administratie.

Aan deze betrekking is verbonden een jaarwedde van f 1200.— tot f 2300.—
Bij de vaststelling der jaarwedde kan met dienstjaren, in overeenkomstige betrekkingen elders doorgebracht, rekening worden gehouden.
Zij, die voor de bedoelde betrekking in aanmerking wenschen te komen, gelieven zich, met overlegging van hunne sollicitatiestukken, vóór of uiterlijk op 1 Maart 1919 bij gezegeld adres te richten tot den Directeur van voornoemde school, door wien, op verzoek, nadere inlichtingen worden verstrekt.

's-GRAVENHAGE, 17 Febr. 1919.

De Directeur-Generaal voornoemd,

P. VAN HOEK.

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau Laan van Meerdervoort 187, zijn van 10-12 en van 2-4 uur (uitgezonderd Zaterdagmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.

Teeken- en Schilderlessen.

Lessen in moderne talen.

Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.

Opleiding admittie examen H. B. S. en Gymnasium.

Schrijf-, Koper- en Vertaalwerk.

Lessen in Machineschrijven en Stenografie.

Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.

Kinderjuffrouw in Indië.

Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.

Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, Bujs Ballotstraat 15.

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in Laan van Meerdervoort 187 voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie, hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor het geven van **privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.**

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.

Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafverordening.

S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.

IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).

P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.

J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assistent-Resident, van Imhoffstraat 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterkunde.

B. TH. BRONDGEEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Ned.-Indië.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,

door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar f 0.10, porto f 0.02; 50 ex. f 2.80,

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent voor frankieerkosten.

b. Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,

door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar 5 cent, porto f 0.01; 50 ex. f 2.—;

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankieerkosten.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. De Kolonie Suriname, door FRED. OUDSCHANS DENZ;

II. De Kolonie Curaçao, door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.

Prijs per exemplaar f 0.50 en f 0.03 frankieerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië. (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's).

Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten

No. II. De Geëmployeerde bij de Javasniker-Industrie. (2de, verbeterde druk).

Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.

No. III. De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië. (Tijdelijk uitverkocht)

Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankieerkosten.

No. IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië. (Tijdelijk uitverkocht).

Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.

No. V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.

Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.

No. VI. De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk).

Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.

No. VII. De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.

Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.

No. VIII. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.

Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.

No. IX. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië. (2de verb. druk.)

Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.

No. X. De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoon dienst in Nederlandsch-Indië.

Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.

No. XI. De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.

Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.

N.B. Beleeft verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

N.V. Algem. Nederlandschen en Indisch Touristenbureau

„KOSMOS”

Hoofdkantoor: 's-GRAVENHAGE,

Veenestraat, hoek Kettingstraat.

Hoofdagentschap voor NED.-INDIË:

firma VOLLER-VREEDENBURGH, Weltevreden.

JAVA-CHINA-JAPAN LIJN

Amsterdam - Soerabaia - Hongkong - Kobe.

Geregelde stoomvaartdiensten tusschen Nederlandsch Indië, China en Japan.

JAVA-PACIFIC LIJN

(Onder Directie der Java-China-Japan Lijn).

Maandelijkse dienst tusschen Ned.-Indië en San Francisco.

Stoomvaart-Maatschappij „NEDERLAND”
AMSTERDAM.

PASSAGIERSDIENST

van Amsterdam via het Suezkanaal naar SABANG, BELAWAN-DELI, SINGAPORE, BATAVIA, SEMARANG en SOERABAIA.

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij.

Geregelde mail-, passagiers- en vrachtgoederendienst

tusschen de havens in den Nederlandsch-Indischen Archipel, in verbinding met Singapore, Penang en Australië.

Uitvoerige dienstregelingen zijn verkrijgbaar bij de Directiën te Amsterdam en te Batavia.

Vleugels, Piano's
Kunstspel-Piano's, Orgels

Verhuur PIANO's van f 5.- p. mnd of f 50.- p. j. af.
VLEUGELS „ 18.- „ „ „ 180.- „ „

REPARATIE - STEMMEN - RUIL.

Afdeeling Gebruikte Instrumenten.

Speciale Inrichting voor het gereedmaken voor de TROPEN.

GOOSEN & SWAGERMAN
DEN HAAG - BOEKHORSTSTRAAT 149

Magasin de Nouveautés

voorheen GEBR. LEVY

— APELDOORN —

Dames- en Kinder-Confectie

..... Mode-Artikelen.....

**Huishoudelijke-
en Keuken-Artikelen.**
Kolen- en Gasfornuizen.

FRANS VAN WIJK & ZONEN
24 VLAMINGSTRAAT - DEN HAAG
TELEFOON 773.

Baden en Geysers.
Gas- en Elec. Ornamenten
Haarden en Kachels.

M. A. v. d. ZANDT,

Telefoon S. 1096 DEN HAAG Ant. Heinsiusstr. 21^a
LOODGIETER ELECTRICHE SMID
FITTER MUNT-INSTALLATEUR SLOTENMAKER

SANITAIRE INSTALLATIËN.
COMPLETE KEUKEN-INRICHTINGEN.
KACHELS, FORNUIZEN.
ELECTR. LAMPEN, STRIJKIJZERS, KETELS, COMFOREN.

WISBRUN & LIFFMANN.
Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.
DAMES MODEARTIKELEN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.
BALARTIKELEN.

G. J. Hilbrink
Heeren en Dames
Kleermakers.
Eerste Rangshuis
's-Gravenhage
Daendelsstraat 8.
Lid der N.V. Vereenigde
Nederlandsche Kleermakerijen.

Kon. Eindhovensche Stoom- & Handweverij
VAN DIJK & Co. EINDHOVEN EN BRUSSEL

Leveranciers van H. M. Koningin Wilhelmina - van H. M. de Koningin-Moeder en van H. M. de Koningin van Rumenië: eertijds van H. M. Koningin Sophia.
OPGERICHT 2 AUG. 1853.

Hotel-Linnen en Tafelgoed met en zonder naam
UITZETTEN, INDISCHE UITRUSTINGEN
LUIERMANDEN.

J. P. FLECK - Utrecht
Lijnmarkt 19 - Intercomm. Telefoon 1078
COMPLETE WONINGINRICHTINGEN
Behangerij ..... Stoffeerderij
... Matrassen en Beddenfabriek ...
ALLE SOORTEN DEKENS MOTZUIVERING

Piano's, Orgels, Vleugels, Auto-piano's.

PIANO's in huur f 6.— per maand,
desgewenscht in huurkoop, bij
L. C. JACOBI, vh. Chef Firma J. F. CUYPERS,
Regentesselaan 123, bij Reg.pl. Tel. H. 1403
's-GRAVENHAGE.
STEMMEN - VERHUREN - REPAREEREN

LEVENSVZERZEKERING
LUFRENTEN
ONGEVALLNVERZEKERING
COLLECTIEVE
ZIEKTEVERZEKERING
LEVENSVZERZEKERING MAATSCHAPPIJ
DE NEDERLANDEN

WIE er op gesteld is, solide nette,
goed opvallende
KANTOORBOEKEN
te gebruiken, bestelle dezelve bij de N.V.
BOEKDRUKKERIJ VOORH. FIRMA T. C. B.
TEN HAGEN, Den Haag.
Solide bewerking. Billijke prijzen.

A. SCHRÖDER & Co.
Groenmarkt.
Onze
Voorjaarsgoederen
beginnen aan te komen.

Huishoudelijke en Luxe Artikelen.
Fornuizen, Haarden en Kachels.
LIPS' Brandkasten.
GEBR. NOTEBOOM - APELDOORN
HOOFDSTRAAT 142.

M. VISSER,
voorh. A. J. RODBARD.
Spuistraat 69 - DEN HAAG - Telefoon 5470.
Fabriek en Magazijn van Gouden-, Zilveren en Diamantwerken
REPARATIE-INRICHTING.

C. HOYNG
SPUISTRAAT 20-22 DEN HAAG
AMSTERDAM - UTRECHT
Kristal - Porselein
VAZEN, BLOEMPOTTEN, ZUILEN MET
POTTEN, KLOKSTELLEN, ENZ. ENZ.,
uit de Plateelbakkerij „Zuid Holland”
te Gouda.
Garantie voor gave overkomst.

HOEKER & ZN.
Uitsluitend adres Heerengracht 435-437
Goud - Zilver
Paarlen - Brillanten
AMSTERDAM Telefoon 309 Noord

Instituut „VAN WIJNGAARDEN”
Neutrale School voor M.U.L.O Jongens en Meisjes.
2de Schuifstraat 332 (Duinoord), Den Haag.
Afd. A (6 leerjaren) opleid. H.B.S., Lyceum en Gymnasium
Afd. B (3 leerjaren voor leerlingen boven 12 jaar). Op-
leiding voor verschillende examens.
Schoolgeld f 60.— tot f 100.— per jaar.
Kleine klassen, ruime lokalen, Centr. verwarming, Electr. verlichting.

Verhuizen - Meubels bewaren
E. J. VAN SCHAICK
Boothstraat Utrecht

Holland-Canada Hypotheekbank
Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te Den Haag en J. G. COSTER te Winnipeg.
5 pCt. en 6 pCt. PANDBRIEVEN
Uitstaand bedrag Pandbrieven ongeveer f 22.000.000.